

UJ KELET

ZSIDÓ NAPILAP

Director-Püszkesztő: Dr. Mar-
ton Ernő. Adm-
nistrátor delegat el grant respon-
sibil-Felelős igazgató: Schwartz Endre
Proprietar-Tulajdonos: Fraternalis
S.A.R.L.de Editura. Registrul public-
tionalor pericolas No. 48. Dec. 23-
1938. Tribunalul Cluj, Sectia III.

Ara 5 lej

Szerda, október 5.
1938—5699. Tisri 10.
XXI. évfolyam, 224. szám.

VILAG TUKRIB

Teschen

Lengyelország is kikaparta a maga gesz-
tenyét a tanácsokról, amelyen a szudéta-
kérdés címén Németország imperialista tö-
rekvései fortyogtak. Vasárnap a lengyel
csapatok bevonultak arra a viszonylag szűk
kiterjedésű területre, amely németül Teschen,
csehül Tiesin, lengyelül Cieszin név alatt
ismertetes. Ez a hármast név egymagában is
mutatja, hogy olyan területről van szó, ahol
a két szláv népfajta választóvonalán néme-
tek is elhelyezkedtek az utóbbi évszázadok
fejlődése során. Az Olza folyó partján terül
el, az Oder mellékfolyójának vidékén, amely
a határvonalat húzza meg Lengyelország és
Csehszlovákia között. Jelentőségét nem ter-
jedelme határozta meg, sokkal inkább az,
hogy igen fontos bányászati és ipari centrum,
amely egyrészt gazdaságánál, másrészt el-
helyezkedésénél fogva szíjtelek arra volt hi-
vatva, hogy viszály tárgya legyen a szon-
ázók között.

Előbb független hercegség, majd a 14. szá-
zad kezdetétől az akkori lengyel uralkodó
család tagjai igazgatják. Ekkor a cseh kirá-
lysághoz csatlakoztak és Bohémiahoz tartoztak
1645-ig majd ebben az esztendőben a Habs-
burg korona terjeszti ki fölébe uralmát és
Reschen az osztrák Szilézia alkotó része
marad, egészen a világháború végéig. A tör-
ténelmi változások során Teschen területén
keverődött a lakosság. A századokon át cseh
királysághoz való tartozás a cseh nyelvet
tolta előtérbe; az osztrák uralom a német
nyelvet és bevándorlást segítette elő, míg egy
aktív lengyel propaganda 1848 óta ébren tar-
totta a lengyel nyelvet és nemzeti öntudatot.
A csehek és lengyelek azonban egyetértettek
abban, hogy a lakosság többsége lengyel.
1818-ban Csehszlovákia, bár évtizedek óta
volna fenntartani Lengyelországgal szemben
a régi cseh királyság határait, mégis kész
volt figyelmebe venni a lengyelek etnikai
fölényét. Az ideiglenes cseh és lengyel kor-
mányok 1918 novemberében tervet dolgoztak
ki Teschennek a két ország között való el-
osztására. Népszavazásnak kellett volna utó-
lag véglegesíteni ezt a tervet.

Később azonban eltekintettek ettől a mó-
deztől és 1919 július 28-án a nagykövetek
konferenciája határozat után döntötte el a
vitát. Ezt a határozatot 1925 április 28-án
egy Lengyelország és Csehszlovákia között
létrejött úgynevezett likvidálási egyezmény
egészítette ki, amely különleges jogokat biz-
tosított a Csehszlovákiában maradt lengyel
kisebbség számára.

Lengyelországnak ekképpen körülbelül ezer
négyzetkilométernyi terület jutott, 139.630
lakossal, akik közül 93 ezer lengyel, 42.300
német és kétezer cseh volt. Csehszlovákia
1280 négyzetkilométert kapott, 225 ezer cseh,
80 ezer lengyel és 20 ezer német lakossal.
Magát Teschen városát két részre osztották,
a lengyel részén 15 ezer, a cseh oldalon 8
ezer lakos maradt.

Ez a kompromisszumos megoldás, amely a
békekötés korszakában napirenden volt,
tizenhét éven át képezte viszály tárgyát Len-
gyelország és Csehszlovákia között, lehetet-
lenül véve közöttük a jószomszédi viszonyt.
Emlékeztetés, hogy a hátszínű éveken át
több ízben megkísérelte szövetségi kapcsola-
tokat létesíteni Lengyelországgal. Am a len-
gyel kormány még a Németországgal való
megyegezés előtt, amikor tehát ugyancsak a
francia-baráti és szövetségi rendszer vonalán
mozgott, Párizs minden sugalmazása és
üszítéskére ellenére sem volt hajlandó a kis-
antanttal közös frontot alkotni. A vissza-
utasítás okán Teschent jelölték meg. A ro-
mán külpolitika számára igen fájdalmas volt
ez a helyzet, mert közvetve ugyancsak za-
varta a lengyel-román jóviszonyt és a len-
gyel-német megegyezés után az addig vi-
szonylag barátságos kapcsolatok elmérgese-
déséhez vezetett. Egy viszonylag kis terület
eképpen végtelen módon befolyásolta a
közép- és kelet-európai kapcsolatokat, barátsá-
gok és erőviszonyok alakulását. A müncheni
egyezménnyel kapcsolatosan sok változatban
jelentkezett az utólag okoskodó okfejtésé-
ben, hogy „ki tudja, eljutottunk volna-e
odáig, ha...“ Az egyik ilyen változat az is,

„Az összes nagyhatalmaknak garantálniuk kell Cseh- szlovákia biztonságát“ —

mondotta Hoare belügyminiszter az angol kormány nevében az
alsóház ülésén. Eden beszéde a müncheni egyezményből
származható veszélyekről

Fegyverszünet Spanyolországban?

London, október 4. Az angol alsóház
hétfő esti nagy vitája egész zejszaka folyt
és a reggeli órákban fejeződött csak be.
Chamberlain miniszterelnök után Attlee
őrnagy lépett a szónoki emelvényre. Besz-
zédét azzal kezdte, hogy véleménye sze-
rint ellentét van Chamberlain mult heti
kijelentése, hogy a béke egy nemzedék
számára biztosítva van s a mai ülésen
mondott kijelentése között, mely szerint
Angliának fegyverkeznie kell. Attlee elle-

ne foglalt állást egy négyhatalmi meg-
egyezségnek s Szovjetország és az
Egyesült Államok közreműködését kérte
egy új és totális békeértekezlet érdeké-
ben.

A következő szónok Sinclair liberális
képviselő volt, aki méltatta Chamberlain
bátorságát, de elítélte az erőszakos dik-
taturák előtti fokozatos visszavonulás po-
litikáját, melyre — szerinte — sohasem
lehet tartós békét építeni.

Eden a négyhatalmi politika ellen

Utána Eden beszélt. Hangzottatta, hogy
a háború elkerülését eredményező legszá-
mottezőbb tényező egyike az volt, hogy
Chamberlain miniszterelnök nem mondott
le a reménykedésről.

A másik fontos tényező Roosevelt erő-
feszítése volt. A legnagyobb elismerés il-
leti meg Csehszlovákiát is. Legnagyobb
szerepet azonban — Eden véleménye sze-
rint — a Londonban közzétett hivatalos
jegyzék játszotta, mely határozottan meg-
állapította, hogy egy Csehszlovákia elleni
erőszak fellépése esetén a franciákat se-
gíteni fogja Anglia és Szovjetország
Franciaország mellett lesz. A müncheni
javaslatokat bárminek nevezhetjük, csak
nem szabad örendelkezési jognak s meg-
alázottságot kell éreznünk miattuk. A szó-
nok nyugtalanságát fejezte ki a jövő te-
kintetében és megkérdezte, hogy Francia-
ország és Anglia Csehszlovákiával szem-
beni biztosítékai már megkezdődnek-e
vagy csak Csehszlovákia valamennyi ha-
tárának végleges kijelölése után kerül er-
re sor. Állást foglalt a négyhatalmi egyez-
mény ellen, mert értékes a kis hatalmak
együttműködése, mivel ezek mindig a bé-
ke oldalán állanak. Az angol kormánynak
nem kell ebben az új politikában tovább
elköteleznie magát, mert egyetlen európai
tanács sem lehet teljes valamennyi nagy-
és kishatalom részvétele nélkül. A demok-
ráciának mostantól kezdve politikában és
szellemben ugyanolyan határozottan kell
mutatkoznia, mint a más kormányfor-
máknak. Erős fegyverkezést s a nemzeti
öntudat felébresztését kérte beszéde vé-
gén Eden, hogy a jövőben ellenállással le-
hessen válaszolni az esetleges új követelé-
sekre.

Hoare belügyminiszter válasza

Eden után még többen szólaltak fel, így
Lansbury és Henderson is. Sir Samuel

hogy kialakulhatott volna-e a mai helyzet,
ha néhány száz négyzetkilométer fölött ide-
jében megegyezés jön létre Csehszlovákia és
Lengyelország között.

A szudéta-terület felmerülése után a cseh-
szlovák kormány már eleve kijelentette, hogy
hajlandó Teschen átadásáról tárgyalni. A
müncheni egyezmény után azonban a len-
gyekeknek váratlanul sürgős lett a dolog és
ultimátumot intéztek Prágához, amelyet a
csehszlovák kormány kénytelen volt fájdal-
mas beletörődéssel elfogadni, mert ellenkező

esetben a féljelmű mozgósított lengyel
hadsereg akcióba lépésével fenyegették meg.
Ekképpen végetért a viszály, amely 80—100
ezer lengyel által lakott terület fölött 17 esz-
tendőn keresztül szakadatlanul folyt. A mód,
ahogyan Lengyelország rátette kezét
Teschenre, természetesen felejthetetlen ma-
rad a krónikások számára. De a béke két-
ségtelen nyeresége volna, ha a revizionista
törekvéseiben kielégített Lengyelország
Teschen árán hajlandó volna más politikai
célokra haladni.

Hatay — egy új állam születése

A Csehszlovákia körüli európai tumul-
tus közepette a Földközi tenger északke-
leti csücskén irigylésre méltó nyugalom-
ban — új állam született meg. Egy kis
török állam, melynek Antiochia a főváro-
sa és Alexandrette a kikötője. A sokat vi-
tatott szandzsákból lett Hatay, az új or-
szág, mely — mint azt innepélyesen ki-
jelentette — „szent és elválaszthatatlan
részét képezi a török anyaországnak.“
Zászlója a félhold csillaggal, himnusza a
török nemzeti himnusz és programja —
a Kemalizmus. A középkori tized meg-
szűnt, a török ruhaviselet helyébe euró-
pai jött. Ezek Hatay kormányának első
lépései a kemalizmus terén.

Az új állam elnöke Tajfur Sokmen Ha-
tayból származik és egy régi turkómén
fenns tagja. Mikor a szandzsák francia
fennhatóság alá került, Törökországba
vándorolt és megállapította a szandzsák
függetlenségét célzó mozgalmat. 1935 óta
tagja a török parlamentnek. A hatay par-
lament elnöke Abdulgani Turkmen szin-
tén régi harcosa a szandzsák önállóságá-
nak és az antiochiai néppárt elnöke. Dr.
Abdarrachmann miniszterelnök, valamint
a legtöbb miniszter török eredetű. Mint
ismeretes a választások abszolút többsé-
get hoztak a szandzsákban a török elem
részére és lehetővé tették a nemzeti kor-
mány létesítését.

Az elnökválasztás Antiochiában tör-
tént a Gundur mozi helyiségében, mivel
parlamentje nem volt még az új állam-
nak. Nem sokan, mindössze negyvenen
vettek részt az innepélyes aktuson, köz-
tük más népcsoportok képviselői is, így
örvények, görögkeletiek, akik Attatür-
kot, mint Kelet apját üdvözölték. Török-
ország és Franciaország képviselői is je-
len voltak az ülésteremben, majd innepé-
lyes vacsorát rendeztek, ahol a szónokok
a francia török barátságot innepelték.

Mint ismeretes, a szandzsák problémá-
jának megoldásában Szíria játszotta a
szennvedő fél szerepét. Rezignációval fo-
gadta a befejezett tényeket, mást nem
tehetett, annak ellenére, hogy független-
ségi megegyezést kötött Franciaországgal
a francia parlament még nem ratifikálta
és ezért Dschamal bej miniszterelnök Pá-
rizsba utazott, hogy végleges megegye-
zésre jusson a francia kormánnyal. Szíria
— ha a szandzsák ügyét elintéztéknek
is veszi már — nem titkolja ellenszenvét
Törökországgal szemben. A szír és álta-
lában az arab sajtó nagyon is rövid idő-
re szólónak tartja Hatay „Anschlussát“
Törökországhoz. Hogy az arab közvéle-
ményt Törökországgal szemben jobban
felingereljük — a zsidókérdést is kihasz-
nálják. Így azt az állítólagos hírt terjesz-
tették, hogy a török kormány közép-
európai zsidók ezreit akarja letelepíteni Ha-
tayban. Ily módon igyekeznek Török-
országot zsidóbarát hatalomnak feltüntetni
az arab világ előtt, mely ma küzdelem-
ben áll a zsidósággal és azt akarják meg-
mutatni, hogy Törökország kihasználja
Hatay földrajzi fekvését arabellenes po-
litikájában.

Szíria ugyanekkor igyekszik közeledni
a többi arab államhoz. Különösen Irakkal
van szoros együttműködés és barátság
tervébe véve. Ez nagyon figyelemre-
méltó, mert Irak az egyedüli arab állam,
mely tagja a szadaabai paktumnak,
amit Irak, Törökország, Perzsa és Afga-

Ne tévessze össze

Feltűnően olcsó árak!

„Stella“

e össze

só árak!

Szövetek — Paplanok — Váznak — Maradékok óriási választékban

Tekintse meg kirakatainkat „STELLA“ Regele Ferdinand 24., udvarban

nisztánnal kötötték meg. Törökország úgy gondolta, hogy Irak lesz az összekötő kapocs a többi arab államokhoz. Sziria azonban ugylátszik, komoly fordulatra gondol az arab világban, mikor Irakot akarja felhasználni a törökök elleni politikájában. A török sajtót sokat foglalkoztatják Sziria tervei, egyesek szerint sor kerül a két ország esetleges egyesüléséig menő szoros együttműködésre, ami új erőt adna a pán-arab mozgalomnak, mely ma inkább csak vágy, mint valóság. De Sziriának, hogy ezt megtehesse — előbb még szüksége volna a Franciaországtól való teljes függetlenségre, viszont ez ma még egyáltalán nincsen meg. (—)

SZÍNHÁZ-FILM
MŰVÉSZET

A ROYAL MOZGO MŰSORA:

Szenzációs új műsor! Charles Boyer és Annabella világsiker aratott filmje: A csata. Előtte az Audioscop 1938. Előadások kezdete: 3.20, 5.20, 7.20 és 9.20 órakor.

A SELECT MOZGO MŰSORA:

Hétfő, kedd, szerda:

Vigyázat! Jön a tanár ur! Harold Lloyd (O) szenzációs vigjátéka. Két éven keresztül dolgozott a világhírű komikus e filmén, mely az utóbbi évek egyik legjobban sikerült vigjátéka.

Csütörtök, péntek, szombat vasárnap:
Tura, a dzsungel szerelmese. Izgalmas cselekményű film, mely minden színpompájában tárja a nézők elő a dzsungel csodálatos szépségét. Főszerepekben: Dorothy Lamour és Ray Milland.

A CAPITOL MOZGO MŰSORA:

Világláger! Chicago. A bűnök városa. Egy család megrázó drámája. A csikágói tűzvész félelmetesen élethű felvétele. Monumentális rendezés! Főszereplők: Tyrone Power és Alice Faye.

AZ URANIA MOZGO MŰSORA:

Hétfő, kedd, szerda:

Fejedelmi éjszakák. I. Kessel világhírű regényének mesterien feldolgozott filmváltozata, főszerepekben Nagy Kató és Jean Murat.

Csütörtök, péntek, szombat vasárnap:
Harold Lloyd: Jön a tanár ur! Vigjáték. A nevetetés királyának legújabb filmje.

A MUNKAS MOZGO MŰSORA:

Szerdán 3, 6 és 9 órakor:

I. Confetti. (Az álarcos bál) zenés operett. Fősz.: Hans Moser, Leo Szekes és Friedl Cepa. II. Feleség, vagy szerető. Vigjáték. Fősz.: Jean Harlow, Clark Gable és Myrna Loy. III. Journal. Következő műsor: Ramona. II. Az utolsó szerelem. Szombaton, október 8-án bál miatt nincs előadás.

AZ EDISON MOZGO MŰSORA:

Óriási műsor! Hétfőtől vasárnapig:

I. Kard és kereszt között. (Jobb mint a 41-es brigád.) Főszerepekben Errol Flynn. II. Stan és Bran kalandorok és mint Valóok. III. Új híradó és Micki Maus.

EGYESÜLTETI ELÉG

A Goldmark Filharmoniai Társaság ezúton is értesíti összes tagjait, hogy holnap, csütörtökön este 9 órakor rendes próbát tart, melyre a tagok pontos és feltétlen megjelenését kéri.

A héber egyetem
és az Ausztriából el-
űzött zsidó diákok

Jeruzsálem, október 4. A jeruzsálemi héber egyetem őszi szemeszterére nagyszámú ausztriai hallgatót várnak. Míg az előző években az egyetem hallgatóinak legnagyobb része kelet-európai és palesztinai fiatalokból állott, most már egyre feltűnőbb a jeruzsálemi diákság struktúrájában a hajdani nyugati asszimiláció országainak a bekapcsolódása. A németországi zsidó diákok mellé most az ausztriaiak szegődnek. Ez a jelenség pedig számos problémát és feladatot ró az egyetemre és annak intézményeire.

A héber nyelv és a középeurópai diákok

A jeruzsálemi egyetem egész berendezése lényegesen különbözik az európai főiskoláktól. Azok a diákok, akik itt akarják folytatni más egyetemeken félbeszakított tanulmányukat, nemcsak az ország éghajlatához és sajátos életfeltételeihez, hanem egy egészen más tanulási módhoz is kell, hogy alkalmazkodjanak. A latin és görög humanizmus hagyományai itt háttérbe szorulnak, az ország szükségleteivel és jelenlegi adottságaival szemben. Így a két fakultás közül különösen kiépített és gazdag a természettudományi fakultás. A zsidó reneszánsz gondolatával szervesen egybeforrvva ez a főiskola elsősorban a héber nyelv használatát követeli, mint magától értetődő követelményt. A Skopus hegyén valóban héberül folyik minden tanítás, héberül beszélnek a hivatalokban, a titkárságnál, a kertekben, a klubházban és az autbuszon is, amely az egyetemhez vezet. Mindez megdönti azt a tévhitet, hogy a héber nyelv elsajátítása oly nehéz feladat. A németországi diákok, akik teljesen nélkülözték a „tudatalatti héber” elemeket, amelyekkel kelet-európai testvéreink dicsekedhetnek, szintén rövid idő alatt beegyeztettek át és ma már nagyszívesen használják szóban és írásban a nyelvet. Az egyetem természetesen külön veszi számításba az újonnan érkező ausztriai diákságot, amelynek többsége keveset, vagy egyáltalán nem tud héberül. Az egyetem vezetősége elhatározta, hogy két éves nyelvtanfolyamokat létesít azon diákok számára, akik nem bírnak tökéletesen a hébert.

A diákok anyagi egzisztenciája

A másik probléma, amely ezzel a kérdéssel kapcsolatosan felmerül, a szegény ausztriai diákok anyagi egzisztenciájának a biztosítása. A héber egyetem nem állami intézmény. Fenntartását barátainak hozzájárulásai biztosítják. Évről-évre nőnek az igények és követelmények, amelyekkel az egyetem szemben találja magát és ugyanilyen mértékben válnak egyre szűkebbé az egyetem rendelkezésére álló anyagi eszközök keretei. A stipendiumok száma meglehetősen tekintélyes, de távolról sem elegendő. Így csak igen kevés diák engedheti meg magának, hogy minden idejét a tanulásnak szentelje. Sokan közülök az európai mintára óraadással és tanítással oldják meg egzisztenciális problémáikat. Ehhez azonban nyelvtudás kell, különösképpen az angol nyelv tudása, vagy egyéb szaktudás. Mások viszont polgári foglalkozással töltik el szabad idejüket. Az egyetem itt is segítséget nyújt a diákoknak. Az új építkezéseknél

mint kézművesek és építőmunkások kapnak alkalmazást a diákok és így éppen azok az erők szegődnek a fizikai munka szolgálatába, akik később, mint tanárok és kutatók kell, hogy gondoskodjanak az ország szellemi felépítéséről.

A diákszövetség négy-öt fontban állapította meg a diákok havi létminimumát. A tapasztalat azt mutatja, hogy az egyetem által nyújtott kedvezmények igénybevétele mellett ezt a standardot nem is kell túllépni. A Mensa Académica, a diák-betegsegélyző, a különböző munkaalkalmakra szóló munkaközvetítő alkotják azt a jóléti apparátust, amelyet maga az egyetem tart fenn, vagy legalább is jelentős mértékben támogat.

Az orvosi képzés problémája

A bécsi diákok, akik az európai orvostudomány klasszikus központjából jönnek Jeruzsálembe, a héber egyetem egyik legfontosabb problémáját vetik fel: a diákok egyre türelmetlenebbül követelik az orvosi fakultást, amelynek felállítását az ország nem lehetséges még. Rádiológiai, kísérleti patológiai, egészségügyi és bakteorológiai parazitológiai és fiziológiai intézetek léteznek már, a közel jövőben felépülnek az egyetemi klinika többi intézetei is. De ha új lehetőségeket is teremtünk az orvosi kutatás és a zsidó orvosi munka számára, a teljes orvosi fakultásra irányuló közkívánat még mindig nem lesz kielégítve.

Mit talál tehát az új bevándorolt diák

a héber egyetemen? A szellemtudományi fakultás magában foglalja a zsidóság tudományának intézetét, az orientálista intézetet, arab nyelv és irodalom, a közel-keleti művészettörténet és archeológia, az izlám és a muzulmán népek története, egyiptológia, asszír és más keleti nyelvek számára, továbbá az általános szellemtudományok különböző ágait (klasszikus és római filológia, archeológia, történelem, filozófia, stb.). Szinte minden évben új tanszék létesül. Így az elmúlt szemeszterben lépett az egyetem kötelekébe Martin Buber, aki a szociál-filozófia tanszékét foglalta el és akiben a németországi és ausztriai zsidó diákság egyik szellemi vezérére találja meg. A matematikai-tervezettudományi intézet magában foglalja a számtani és fizikai Einstein intézetet, a vegytani laboratóriumokat, a zoológiai és geológiai osztályt, a parazitológiai, higiéniai és bakteriológiai intézeteket és a meteorológiai laboratóriumot. Mindezen tudományos munkahelyek nagy jelentőségűek az ország kiaknázása és kolonizálása, a földkinések felkutatása, az éghajlat és betegségek vizsgálata, stb. számára.

Melyek a diákok kilátásai, ha elvégzett tanulmányukat? Ez természetesen szoros összefüggésben áll az ország általános fejlődésével és természetes, hogy „a realista” szakok abszolvensi szaktudásuk alapján könnyebben helyezkednek el. De a természettudományi fakultás hallgatói is megtalálják a maguk elhelyezkedését az országban és külföldön egyaránt, mint tanárok, hivatalnokok, újságírók és egyéb szabadfoglalkozásúak. Végül maga az egyetem is munkalehetőséget biztosít a saját kereteiben az abszolvenszeknek, akik közül egyesek a tudományos intézetek munkatársai és az egyetem adminisztratív munka erői lesznek.

Hein Politzer (Jeruzsálem)

A kormány tagjai megjelentek
Averescu marsall ravatalánál

A közönség ma kezdte meg elvonulását a katalak előtt

Bucuresti, október 4. Tegnap este az Athenaeumban Averescu marsall ravatalánál megjelentek a kormány tagjai, Miron Cristea patriárka-miniszterelnökkel az élükön. A közönség ma kezdte meg elvonulását a katalak előtt.

Vaitoianu Artur tábornok, királyi tanácsos ma a fővárosba érkezett, hogy résztvegyen a végtisztességen.

Alex. Vaida-Voevod királyi tanácsos holnap érkezik Bukarestbe.

Biztosítottak

ÉLETPUNKT

és

VAGYONUNKAT

a több

mint 50.

év óta

fennálló

intézetnél, mely

művel a

biztosítás

összes ágazatait.

teljesen befizetett

alaptőke.

Lei 25.000.000.—

közszépen tartalékok

1936. év végével.

Lei 209.448.854

1936. évben kifizetett károk

Lei 33.119.774.—

a társaság fennállása óta

kifizetett károk

1 milliárd 536 millió 242.038.—

„NATIONALA“
általános biztosító társaság
alakult 1882-ben

Képviseltek az ország minden részében.

Erdélyi kerületi iroda Csnj, Str. Regina Maria 6. (A társaság saját székházában.)

A cég bejegyzetett az Alföldi törvényszéknél 71/1884. sz. alatt. Alapítási okirat közzétettett Mon. Of. 245/1882, valamint az utóbbi módosítások 172/1933 sz. alatt

A világ egyik legnagyobb politikai és bűnügyi pere most folyik Amerikában

A Tamany-Hall, mint hazafias egyesület, politikai klub és gangster-fészek. Amerika egyik legbefolyásosabb politikusát helyezték vád alá

Párizs, október 4. Az európai embernek eddig is meg volt a véleménye az amerikai közéleti erkölcsökről, azonban az a per, amely most foglalkoztatja a világsajtót, minden eddigi elképzelést felülmul. Arról van szó, hogy Dewey ügyész meg akarja szabaddítani az amerikai politikai életet egyik legocsmányabb fekélyétől, a Tamany párttól. Mindenki hallott már, vagy olvasott a Tamany-klubról. Valójában nagyon kicsi azoknak a száma, akik tudják is, hogy mi rejtezik e szó mögött.

A tizenhetedik században Észak-Amerika keleti részében egy indián főnököt neveztek Tamany-nak, aki 1682-ben néhány láda dohányért, 50-60 ingért, ugyanannyi vasbárdért és néhány száz tucat gombostűért eladott a telepeseknek egy akkora területet, mint a mai — Franciaország. Természetesen ez a vásár a puritán, de hallatlanul nagy kereskedelmi érdeklődést keltett a telepesek előtt érthetetlen volt. Ilyen cselekedetre nem képes, csak egy szent, vagy bolond. És mivel a függetlenségi háború idejében igyekeztek megszabadulni mindattól, ami őket Nagy-Britanniára emlékeztette, így az angol szentektől is — csináltak maguknak ebből az ártatlan Tamanyból egy nemzeti szentet. (Amerika!) 1789-ben alakult meg Szent Tamany társasága. Az első elnöke egy gyanus multu kiskereskedő. Hetenként gyűltek össze és deizájukként a következő jelszót használták: a becsület, az erény és a patriotizmus legyenek mindig megkülönböztetett jelei Szent Tamany ifjainak. Politikai téren a demokratikus eszmék szívéből voltak. A klubnak meg volt a maga ceremóniája. A gyűlékezési helyüket wigwam-nak nevezték. A tagok törzsekre oszlottak. Minden törzs külön vezető alá tartozott, az egész társaságnak a feje pedig a „nagyfőnök“ nevet viselte. Indián példára támaszkodva akartak maguknak valami szászszázelékos amerikai alkotni. A nagy francia forradalom idejében a Tamany Hall aktívan kezd politikával foglalkozni. Ebben az időben Szent Tamany fia republikánusok, a Federalistákkal szemben. Hatalmuk alig számottevő, mert hiszen az akkori időben az egyetlen newyorki bank a federalisták kezében volt s ez a bank természetesen hallani sem akart a Tamany-Hall ügyeiről. Burr nagyfőnök elhatározta, hogy a bankkal szemben — bankot állít. Az állami törvényhozástól megkapta az ivóvíz szállításiának koncesszióját Newyork állam területére. Ennek a vállalkozásnak az alátámasztására természetesen szükség volt egy pénzügyi szervezetre, ez lett a Manhattan-bank. Nem elegendő azonban bankárnak lenni: választókra is szükség van. Burr elnöknek mindig voltak ötletei. A birtoknékülkeknek ebben az időben Észak-Amerikában nem volt szavazati joguk. Szent Tamany fiait összegyűjtötték 30-40 ágról származó szegényembert s ezeknek ajándékoztak fel nem osztható birtokként egy-egy házat, vagy kisparcellát. A birtoknékülkek birtokosok lettek — és Tamany választói. A politikai vállalat megalakult, most már csak a helyzetet kellett konszolidálni. Burr elnök nem csak jó vállalkozó, de kitűnő politikus is volt. A Tamany-Hall neve alatt befutott jelöltek abszolút engedelmességgel tartoztak az őket protezsáló egyesülés vezetőségének. Mindez azonban nem ment aradályok nélkül. Már 1800-ban Burr elnök ellen a választások alatt elkövetett megvesztegetések miatt vádat emeltek. Burr-t természetesen — felmentették. 1830-ig a Tamany-Hall megőrizte politikai téren progresszív jellegét.

Ekkor azonban a hajadó elemek otthagyták s megalkotják a munkáspártot. Rőpiratuk szerint Szent Tamany fia a legnagyobb csalók, gonosztevők és szélhámosok. Ők, kik az emberi szabadság védői voltak, a rabszolgaháború idején a délamerikai rabszolgatartó államok pártjára helyezkedtek.

A „Nagyfőnök szerepe“
Ebben az időben minden hatalom a „Nagyfőnök“ kezében központosult. Igazi diktátor. Ő nevezte ki a jelölteket a képviselőválasztásra. Megszervezte a csalást, a korrupciót, csodálatos keveréke a gangsternek és az üzletembernek. Örült vagyonra tesz szert, de barátait bőkezűen fizeti. S mindezt — jótékonyág ürügye alatt. A Tamany-Hall politikai hatalma érthetetlen volna, ha nem tudnánk, hogy Észak-Amerikában mindig Newyork állam vitte a vezetés szerepét s ez a szervezet éppen ebben az államban volt a leghatalmasabb. Newyork állam kormányzója rendszerint egy Tamany-Hall által kijelölt

politikai strommann volt s Newyork állam kormányzóságától már csak egy lépés az Egyesült államok elnökségéig. S a Tamany-Hall majdnem az egész 19-ik század alatt uralta Newyork államot s strommannjainak majdnem a fele vált egész Észak-Amerika köztársasági elnökövé.

Visszatekintések, botrányok, csalások
Mindenki tudja, hogy az északamerikai adminisztráció tagjai választás útján válnak hivatalnokká. Ezeknek a hivatalnokoknak a helyzetét a legteljesebb mértékben az uralmon lévő párttól függ. Ha a választásokon a párt megbukik, a hivatalnokok tízezer kénytelen elhagyni helyét. Ez a helyzet óriási pénzüsségeket biztosított a Tamany-Hall számára. Mindenható befolyása nélkül ugyanis egyetlen állás sem volt elfoglalható Newyork államban. Egy bírói vizsgálat már 1852-ben megállapította, hogy a Tamany-Hall mindig a legteljesebb mértékben a különböző állásokat. Egy-egy bírói állás több tízezer dollárba került. 1871-ben letartóztatták Tweed nagyfőnököt, Newyork állam polgármesterét, aki három év alatt kerek ötven millió dollárt szikkasztott. Tweedet elítélték. S ez meglehetősen súlyos csapás volt a társaság számára. A következő nagyfőnök, Kelly halálakor, ámbár koldusszegényen kezdte s üzlettel nem foglalkozott, csak 500.000 dollár vagyont hagyott hátra. Ez a korszak volt a becsületes korszak a Tamany-Hall életében.

A Tamany-Hall és a demokrata párt
A múlt század utolsó két évtizede óta a Tamany-Hall politikai szerencsésége a demokrata párt kerekére tette fel. Oly ragaszkodó, elválaszthatatlan barátjának bizonyult, hogy a demokraták, bármennyire is óhajtották, nem bírtak tőle megszabadulni. Roosevelt elnök azonban 1933-ban majdnem halálos csapást mért a szervezetre. Ekkor függesztette fel ugyanis az elnök az alkohol-tilalmat, megmérhetetlen kárt okozva ezzel a Tamany-Hall-nak, megfosztván őt az alkohol-csempészes busás jövedelmétől. Jelenleg Newyork

Aranyér ellen Goedecke féle Anusol!

polgármestere, La Guardia, Dewey ügyész segítségével akarja kivégezni ezt a közveszélyes alakulatot.

Dewey, mint tisztogató

Ez a hallatlanul erőyes, bátor, öntudatos ügyész 36 éves. Nagyon jól tudja, hogy az életével játszik és bármikor elérheti egy gangster-golyó. Ő azonban nem hátrál. Három éve dolgozik ezen a vádon. És ugylát-szik, hogy nem dolgozott hiába. Egyetlen intézkedésével kétezer fehér nőt szabadított ki a newyorki néger negyed zárt házaiból. S mondani se kell, hogy ezek a zárt házak a Tamany-Hall érdekességében voltak. Még hatalmasabb fába vágta a fejszéjét, mikor az u. n. sorsjegy-visszaélést vette kezébe. Az amerikaiak a világ legvadabb és legszenvedélyesebb játékosai. Harlem-ben már évekket ezelőtt többszáz sorsjáték-üzem működött. Az ügyész szerint a jelenlegi nagyfőnök, Hines, egy már azóta meggyilkolt gangster-főnök, Schultz segítségével ezt a többszáz sorsjáték-üzemet zsarolás útján egy kézbe, a Tamany-Hall kezébe központosította.

Erről a sorsjáték-rendszerről elég annyit tudni, hogy a nyereséi esély: egy az ezerhez, a Tamany-Hall viszont 350.000 dollárt keres rajta hetenként és husz milliót évente.

Hines vád alatt
Dewey ügyész addig folytatta munkáját, amíg vád alá helyezhette Hineset, a Tamany-Hall nagyfőnökét, Newyork állam és egész Amerika egyik legbefolyásosabb politikusát. És itt válik a játék érdekessé. A vádnak szótörtvény tanuja igazolja, hogy Hines a politikai összeköttetésben állott a meggyilkolt Schultzal, majd későbbi helyettesével, Weinbergerrel. De ha van is egy csomó feltevés és tanuskodás, formális és határozott bizonyíték még mindig nincsen Hines ellen. Dewey azonban nem veszi el bátorságát és úgy lát-szik, hogy nagy aduit még csak ezután fogja a játékba beledobni.

Dewey egyébként már elmondotta vádbeszédét:

— Vádolom Hineset, hogy megszervezte, kanzszirozta, adminisztrálta az illegális sorsjáték-üzemet.

— Vádolom Hineset, hogy Schultz bandavezér segítségével saját számára biztosította halálos fenyegetésekkel ennek a sorsjátéknak az egyeduralmát.

— Vádolom Hineset, hogy hetenként ötszázöt kétezer dollárig, sőt 375 ezer dollárig terjedő összeget kapott Schultz bandavezértől szolgálataért.

— Vádolom, hogy politikai befolyásai révén a bandavezér összes bűneit fedezte. Gyilkosságait, zsarolásait, csalásait. Hines megvesztegetett bírókat, rendőröket, hivatalnokokat. Hamis tanukat vásárolt és az igaz tanukat halálal fenyegette.

— Vádolom Hineset, hogy a választásokhoz szükséges pénzt a gangsterektől kapta. Vádolom, hogy Schultz bandájának összes bűneit ő a valódi felelős.

Hines természetesen mindent tagad.

Megteheti. Százával állnak rendelkezésre a hamis tanuk. A pénzzel sohasem spórolt, sőt a híró, Peccora, a Tamany-Hallnak egy strommannja. Dewey főleg az esküdtszék tagjaira támaszkodik. Hines ügyvédei sem maradnak tétlenek. A következő hirt korpoltáltak szerte Amerikában:

Ez más, mint egy politikai per. Dewey ügyész diszkriminálni akarja a Tamany-Hallt és vele együtt a demokrata pártot. Esetleges sikere révén népszerűsége óriásra növekedne s könnyen elérhetné Newyork polgármester-ségét s onnan már csak egy ugrás az Egyesült Államok elnöki széke.

Tény az azonban, hogy az egész becsületes Amerika egyöntetűen áll a fiatal, energikus ügyész mellett. (m. j.)

MIGRENO-NERVOSIN
COCOSEL
GASPER
A FEJ-ÉS FOGFÁJÁS NÁTHALAZT HÖLÉST
KERJEN ÉREDETI COCOSEL POROKAT

Csütörtöki kezdettel eddig nem látott rendkívüli filmet mutat be!

S
E
L
E
C
T

Tura, a dzsungel szerelmese

izgalmas cselekményű film, mely minden szin pompájában tárja a néző elé a dzsungel csodálatos szépségét.

főszerepekben:

Dorothy Lamour,
Ray Milland

DOROTHY LAMOUR legszebb alkotása, mely minden eddigi filmjét felülmúlja!

103.958 lakosa van Kolozsvárnak

Husz év alatt 25 ezerrel növekedett a város lakosságának száma

Cluj, október 4. Dr. Petre Vlad Kolozsvár tiszti főorvosa, a város egészségügyi hivatalának működéséről elkészített jelentésében ismét néhány igen érdekes statisztikai adattal szolgál a város lakosságának fejlődéséről. A jelentésből kitűnik, hogy a születések száma 1937-ben jóval kedvezőbb volt, mint az előző esztendőben. 1758 újszülöttet jegyzett fel a statisztika, míg 1936-ban 1587 volt az újszülöttök száma. Az újszülöttek nem szerint való megoszlása tekintetében Kolozsvár a világ általános tendenciáitól eltérően, változatlanul tartja a fiúgyermek fölényét. 944 fiúval szemben 844 leány született 1937-ben. Az újszülöttek 83,4 százaléka törvényes gyermek. A legnagyobb születési arányszám az éven is a románosság szerepel. A város lakosságának etnikai összetételében a románosság egyrészt az ideköltözések, másrészt az állandó népesedési fölélyt fokozatosan tulsúlyba jut a többi nemzetiségekkel szemben.

Szörmét

bizalommal MANDELAUM szőlősnél Calea Reg. Ferdinand 20, kapu alatt szerezz be. Javítás és átalakítás szezonelőtti olcsó árban.

Sorrendben a születési arányszámot illetően a magyarok foglalják el a második helyet, míg a zsidóság a harmadik helyen szerepel, alig valamivel a kis lélekszámú német lakosság születési arányszáma előtt.

Erdély többi városaihoz viszonyítva Kolozsvár vezet a születési arányszám szempontjából. Európa összes városaival összehasonlítva, Kolozsvár Szófia és Krakó között foglal el középszerű helyet, míg az egész ország városai szempontjából a tizedik helyen áll a város. Az első helyet Ghiurghiu foglalja el, ahol minden ezer lakosra 29,8 születés esik egy évben, míg Kolozsvárt 16,2 a születési százalék.

A halálozás 1937-ben csökkent az előző esztendőhöz viszonyítva. 1127 halálesetet jegyeztek be az anyakönyvi hivatalnál, az előző esztendő 1275 halálozásával szemben. A halottak közül 560 férfi és 567 nő, nemzetiség szerint 392 román, 562 magyar, 147 zsidó és 20 német. A halál oka legtöbb esetben szívszélhűdés volt, amely 221 áldozatot követelt. Tuberkulózis 130, a légzőmegbetegedések 120, az emésztő szervek megbetegedései 121, rák 115, fertőző betegségek 73 áldozatot követeltek. 34 öngyilkosság történt, az egyéb betegségek viszonylag kisszámú áldozatait mellett.

A gyermekhalandóság még mindig elég nagy, bár az egészségügyi hatóságok hatalmas erőfeszítéseket tesznek annak leküzdésére. Az elmúlt évben 141 gyermek halt meg, közöttük 74 fiú és 67 leány. Nemzetiségek szerint 79 román, 49 magyar és 13 zsidó a halott a gyermekek között.

1937 december elsején 103.958 lakosa volt Kolozsvárnak, vagyis 24.592-vel több mint husz esztendővel ezelőtt, az egyesülés évében.

— Szigorú intézkedések az ipari és kereskedelmi vállalatok munkarendjének betartására. Bucurestiből jelentik: A munkügyi minisztérium újabb szigorú intézkedéseket hozott az ipari és kereskedelmi vállalatok munkarendjének betartására. A minisztérium az ellenőrző közegeket közvetlenül tette felelőssé rendelkezéseinek benemartásáért.

— Akiknek állampolgársága felülvizsgálat alatt áll — nem változtathatják meg nevüket. Bucurestiből jelentik: Az ilfovi tábla elvi döntést hozott, mely szerint névváltoztatásért csak román állampolgárok folymodhatnak. Akiknek állampolgársági ügye felülvizsgálat alatt áll, azok nem változtathatják meg nevüket. Az elvi döntést Israel Halpern ügyében hozták, aki Vrancea-ra akarta megváltoztatni nevét.

— Letartóztatás! végzést adtak ki egy szélhámos ellen. Bucurestiből jelentik: Warren Harry alias Gilbert Harry, Hurt Harry, Miller Georg, Dallas N., valódi nevén Rapaport Maier nevű egyén ellen letartóztatást végzést adtak ki. Rapaport számos nőt fosztott ki azon ígéret mellett, hogy alkalmazza őket nemlétező vállalatánál.

HIREK

Lapunk legközelebbi száma a közbeszó Jom-Kippur ünnep miatt pénteken reggel, a rendes időben jelenik meg.

Időjárásjelentés. A bucaresti időjárás-utató intézet jelentése szerint mára a következő időjárás várható: eső, csökkenő légnyomás, váltakozó felhőzet az ország északnyugati részeiben, enyhe délnyugati légáramlás, további hőemelkedés, reggel és este ködre hajló irányzat, Erdélyben és a hegyvidéken szitáló esők.

Száztizenöt katonai felmentett kerül revízió alá Nagyváradon. Tudósítónk jelenti: A legfelsőbb katonai fórumok határozata értelmében az 1922-es korosztálytól kezdődően minden orvosilag felmentettnek felülvizsgálata kell állni. A nagyváradiaknak a kolozsvári VI. hadtest katonai kórházában kell jelentkezniük revízióra. A rendőrségre meg is érkeztek a behívók. Összesen száztizenöt egyének, három csoportban, október 21-én, 25-én és 27-én kell Kolozsvárra utazniuk Nagyváradról. A felülvizsgálatra szóló behívókat az érdekeltek a rendőrség katonai ügyosztályánál átvethetik.

A jugoszláv kormány visszavonja export-korlátozó intézkedéseit. Belgrádból jelenti: A Jugoszláv Kurier című lap szerint a kormány rövidesen visszavonja azt az intézkedését, amelynek értelmében bizonyos cikkeket csak szabad devizákért cserébe lehetett exportálni, amennyiben az intézkedést a német-csehszlovák viszály idején hozták volt.

Felrobban a nagyváradi durranó-gyár. Nagyváradról jelenti: Sulyos szerencsétlenség történt Tóth József kolozsvári illetőségű cirkuszi artista lakásán, ahol hatósági engedély nélkül játékkártyát rendeztek be és a gyermekek körében nagy népszerűségnek örvendő „durranó” néven ismert játékokat készítettek, amit ha odavágnak a földhöz, hatalmas csattanással rémíti az embereket. A műhelyben Váradi Flori és Filip Erzsébet munkások dolgoztak, amikor a lakásban felgyülemlett gázok felrobbantak és a műhelyt összerombolták. A szomszédságban levő Schwartz Hermann-féle trafik beomlott és maga alá temette az üzletben levőket. Schwartzné kisebb sérüléseket szenvedett, Váradi Flori és Filip Erzsébet szemükön, arcukon, fejükön és testükön szenvedtek súlyos sérüléseket. A rendőrség Tóth József volt artistát őrizetbe vette.

Kinevezések és áthelyezések a kolozsvári bírói karban. Bucarestből jelenti: A Hivatalos Lap a bírói karban számos személyi változást közölt. Így többek között a kolozsvári ítélőtáblán a következő változást eszközölték: A távozó Paul Balasiu tanácselnök helyére Emil Zahariát, a III. szekció elnökévé, a táblai büntetőtanács élére pedig Ioan I. Predovicu főügyészt nevezték ki. Ioan Muresan táblabíró-kerületi bírósági felügyelőt a semmitörvényszékhez helyezték. A lemondott Augustin Andrei táblabíró helyét Ioachim Septimius Velican nagyváradi táblabíróval töltötték be. Stefan N. Dragulescu törvényszéki tanácselnököt táblabíróvá léptették elő. Livius George táblabíró a főügyészi teendőket ellátásával bízták meg. Ugyanakkor Vasile Coza kolozsvári törvényszéki bírót a törvényszék IV. szekciójának elnökévé, Stefan Cruceanu Ramnicul-Sarat-i törvényszéki bírót a kolozsvári törvényszékhez vezetőügyésszé, Nicolae Birescu kolozsvári vezetőügyésszé az ilfovi törvényszékhez szociálügyésszé nevezték ki.

Tíz osztályra egészítik ki az angol légvédelmi szervezetet. Londonból jelenti: Május közepén állították fel Kildbrookeban az első légvédelmi-központot három osztállyal, melynek feladata a „The United Services Review” közlése szerint London légvédelme. A „Times” szerint már akkor kinevezték az első hat légvédelmi parancsnokát, hadviselő légvédelmi tisztet, kik a „segédlégvédelmi osztályparancsnok”-i címet viselik. Az új osztályok (901., 902. és 903.) személyzetének együttes létszáma (tiszt és legénység) 6000 ember. Az angol légügyi minisztérium most elrendelte hét újabb légvédelmi felállítását és megkezdte a személyzet toborzását, amelynek a legalacsonyabb korhatár a 38. év és négyévi szolgálat kötelező. Ezzel olyan erős légvédelmi megteremtést célozzak az angolok, hogy fővárosukat körülövezzék vele, az egyéb légvédelmi fegyverek hiányosságait teljesen pótolni, tehát légvédelmüket tökéletesen kiegészíteni tudják.

Az emberi butaság története. Ráth-Végh legújabb könyve. Ára füze 145 lei. Megelőző könyve: „Magyar Kuriozumok” a magyar kultúrátörténet legérdekesebb furcsaságairól. 272 lap, rengeteg képpel, fve 145 lei. Lepage-nál Kolozsvár. Postán utánvétellel. Kérjen ingyen jegyzéket.

Kolozsvár város tanácsa megbeszélése hívta össze a mézárásokat, sütőiparosokat és lisztkereskedőket. Kolozsvár város tanácsa megbeszélése hívta meg a mézárásokat, sütőiparosokat, malomtulajdonosokat, lisztkereskedőket, fahéveseket és vendéglősök képviselőit, hogy az október hóra érvényes közzétételre kerülő cikkek maximális árának megállapításával kapcsolatban véleményüket kikérje. Az ülésen dr. Popa Adam elnököt és azon a hadsereg, ügyészség és vármegye képviselőin kívül, a fogyasztók képviselői is jelen voltak. A polgármester felhívására először a mézárások képviselőiben Kádár Dezső, a Husiparosok Szövetségének titkára szólalt fel. Előadásában felhívta figyelmét az árviszálót bizottságnak arra a körülményre, hogy a bizottság már hónapok óta figyelmen kívül hagyja a husiparosok kérését, nem a tényleges helyzet alapján állapítja meg a husiparokat és ennek következtében a husiparosok nagy veszteségeket szenvedtek. Kérte a bizottságot, hogy az előállítási árak alapján, időnként 2-3 lejjel emelje fel a jelenlegi maximális árakat. Szirmai Károly, az erdélyi és bánági vendéglősök szövetségének titkára és Ehrlich Ernő vendéglős, a társulat elnöke, kifogásolta azt, hogy a bizottság az elsőrendű éttermekben kiszolgáltandó menü árát 25 lejjel állapította meg. Eppen ezért a menük 30 lejjel való megállapítását kérték. Ifj. Peris Arthur a kolozsvári fahévesek nevében kérte a bizottságot, hogy a fa árát ne maximálják, vagy ha igen, olyan árban állapítsák meg, amely mellett szükségletüket be tudják szerezni és a közönséget ki tudják szolgálni. A lisztkereskedők és sütőiparosok a liszt és kenyér jelenlegi árának fenntartását kérték.

A közmunkügyi és közlekedésügyi minisztériumok honosítják a külföldön szerzett diplomákat. Bucarestből jelenti: A külföldön szerzett mérnöki diplomákat ezentúl a közmunkügyi és közlekedésügyi minisztérium fogja honosítani. Az intézkedés az egyetemi rangfokozatu külföldi szakiskolák által kiadott diplomákra vonatkozik.

Ismét lehet hadianyagot exportálni Angliából. Londonból jelenti: Október 4-iki kezdettel ismét lehet hadianyagot exportálni Angliából. Ismeretes, hogy szeptember 23-án megtiltották volt a hadianyagkivitelt.

Beiktatták Dicsőszentmárton magyar alpolgármesterét. Dicsőszentmártonból jelenti: Ünnepeles keretek között iktatták be Dicsőszentmárton magyar alpolgármesterét. A kinevezési okmányt Papp Emili polgármester olvasta fel, majd meleg szavakkal üdvözölte Dobalyi Ernő alpolgármestert, akit öt évi időtartamra neveztek ki.

Dorothy Lamour, az exotikus szépségű amerikai művésznő ismét nagyszerű szerepet kapott „Tura, a dzsungel szerelmese” című színes filmben. Az évszázados malajai dzsungel minden szín-pompájában kerül szemünk elé. Csodálatosan szép ez a sokszínűség, melynek koronája a gyönyörű Dorothy Lamour, aki tündöklőbb szépségében, mint valaha. Nagyszerűen alakítja Tura szerepét, akit a bennszülött vad malajiak, mint istent tisztelnek. Ebbe a vad világba csöppen Ray Milland. A film óriási földrengéssel végződik, mely eddig nem látott érdekes felvételekben részesítik a nézőt. Azt a sok szívet, ami a filmben látható, leírni nem lehet. Mindenkinél meg kell tekinteni. Csütörtökön kerül bemutatásra a Select mozgóban.

Chicago a bűnök városa

Az utolsó 10 év legmonumentálisabb filmje, melyet ma, szerdán kezd vetíteni a CAPITOL MOZGÓ.

Mit kell mindenkinek megjegyeznie erről a kivételesen nagy filmről:

CHICAGO. A bűnök városa című filmet Amerika legnagyobb filmgyára, a Centuria-Fox készítette két és félmillió dollár költséggel.

Rendezte: Henry King, aki a CAVALCADE és a Hetedik menyország rendezője is volt.

CHICAGO. A bűnök városa. Egy világáros és egy amerikai család megrázó drámája. Főszereplők: Tyrene Power és Alice Faye.

CHICAGO-film Newyorkban és Londonban kétszeresen lett kintintetve és hónapok óta tömegek ostromolják a bemutató nagy világárosi mozikat.

CHICAGO-film monumentális, feledhetetlen, megrázó, igaz történet, amelynek keretében látjuk a félelmesen élethű chicagói tüzésvet. Ezt a filmet a CAPITOL igen nagy anyagi áldozatok árán mai kezdéssel mutatja be a kolozsvári közönségnek.

Hivatalosan közölték az országos repülőlap ellenőrzésének névsorát. Bucarestből jelenti: Az országos repülőlap vezetősége leartott intézést a kamarákhoz és közölte azoknak a személyeknek névsorát, akik ellenőrzésre vannak jogosítva. Eszerint különleges megbízatás nélkül ellenőrzést végezhetnek: a légügyi minisztérium közegéi, az országos repülőlap vezetői és tisztviselői, pénzügyi felügyelők, ellenőrök és osztályfőnökök. Különleges megbízatás alapján jogosult ellenőrök kötelesek a fényképekkel ellátott megbízatásokat tartalmazó igazolványukat felmutatni.

Orvosi hír. Dr. Samu Dezső börtöngyógyász szabadságáról hazakereszt, rendelt 12-2-ig és d. u. 5-8-ig. Plața Unirii 9.

Strasserné Hermann Katica a zongoratanítást úgy kezdte, mint haladók részére újból megkezdte. Új címe: Str. Catedraliei 11.

Rejtélyes gépkocsibaleset Kolozsváron. Megdöbbentő és rejtélyes körülményekben bűvelkedő gépkocsibaleset ügyében indított vizsgálatot a kolozsvári rendőrség. Az éjszaka 1 és 2 óra között a Torda felől közeledő 362-es rendszámot viselő kolozsvári tehergépkocsi a feleki uton, a „Vén díófa” vendéglő közvetlen szomszédságában, az uttestről a gyalogjáróra rohant, két utszéli fát többé kidöntött és darabokra zúzóva állapodott meg a „Vén díófa” vendéglő mellett épülő ház állványai között. A borzalmasrejtő összeállítások robajára percek alatt összevették az Episcopoul Ivan ut lakói, majd a hatósági közegek is megérkeztek a helyszínre és alapos vizsgálat tárgyává tették az összeroncsolt tehergépkocsit. Legnagyobb meglepetéssel állapították meg azonban, hogy a súlyos szerencsétlenség „áldozatai”, a tehergépkocsi utasai és sofőreje nyomtalanul eltűntek, pedig szinte hihetetlennek tűnt fel, hogy egy ilyenaranyu katasztrófából hsból-vérből álló ember sértetlenül menekülhet ki. A további vizsgálatnál a meglepetést még fokozta az a megállapítás, hogy a 362-es számú autokamionban a sofőrön kívül még négy utas foglalt helyet — és valamennyiüknek nyomuk vesztett. A sofőr személyazonosságát sikerült megállapítani: Buxbaum Jenő 34 éves kolozsvári lakos, a másik négy utas személyazonossága azonban még ismeretlen. A hihetetlen baleset során megszubadt és eltűnt egyének kézrekerítésére széleskörű nyomozást indítottak.

Fontos állampolgársági közlemény! A clujai Primária hirdetőtábláján kifüggesztésre kerültek a kolozsvári járásbírósg által hozott következő törzési végzések. A nevek melletti szám a törzési végzés számát jelzi. Mindazok, akik a nevek között szerepelnek, sürgősen menjenek ügyvédhez (szegénysorsuak az orth. izr. hitközség tanácsadó irodájához, Cluj, Str. Berthelot 8.) Katz Isac 5325—1938, Liebermann Martin 2990, Vogel Jacob 16613, Vary Martin 13871, Vas Adolf 13872, Vád. Vari Maria nasc. Schöll 13870, Vád. Vary Maximilian 13366, Wolf croitor 16612, Weiszberger Estera 14213, Vád. Weisz Samuil 14215, Weisz Gabor 14214, Weisz Helena 14218, Weisz Bernat 14221, Weisz Samuil 14225, Weisz Mendel 14226, Weisz Coloman 14228, Weisz Martin 14235, Weisz Zali 14221, Vád. Weisz Jacob 14233, Weisz Avram 14232, Soția lui Weisz Alexa nasc. Lence 14231, Weisz Hermann 14230, Weisz Eva 14229, Weisz Isac 14238, Vád. Weisz Solomon 14240, Weisz Coloman 14223, Weisz Mendel 14226, Weisz Samoil 14225, Weisz Serena 13879, Weisz Sara 13883, Weisz Hersch 13885, Weisz Alexandru 13889, Weisz Izso 13883, Weisz Josif 14210, Weisz Ema 14209, Weisz Josif 14211, Weisz Iacob 13890, Weisz Manoil 13888, Weisz Josif 13880, Weisz Alexandru Samoil 13874, Weisz Mauritiu 13876, Wazsonyi Ceza 13868, Weiszmann Anton 13878, Vád. Weingartner Solomon 13882, Vád. Weisz Estera nasc. Friedmann 13884, Wesel Ignatie 13886, Weinberger Iacob 13892, Weiszberger Gizela 14212, Weisz Carol 13891, Weintraub Isaac 13887, Wettenstein Desideriu 13881, Westfried Rosalia 13877, Vád. Weinberger Ladislau 13875. Fentiek azért lettek kifüggesztve, mert kérésükben nem jölettek meg pontos lakhelyüket, vagy egyáltalán nem adtak be kérelmet.

Orkán pusztított Angliában. Londonból jelenti: Hétfőn délután Anglia keleti részeiben orkán és felhőszakadás okozott nagy károkat.

Körös Andor: Isten bábjal. Új Athenaeum-regény, 387 lap, füze 99 lei. Pourtalés: Csodálatos halaszat. Francia Akad. nagydíjas regény, 453 lap, vászonkötésben 178 lei. Még könyvnap: Ady összes versei, teljes kiadás, köve 158 lei (később 251 lei). Móricz: Légy jó mindhalálig fve 59 lei. Lepage-nál Cluj. Postán utánvétellel. Kérjen teljes jegyzéket.

גמר חתימה טובה

Boldog újévet kívánnak rokonaiknak, ismerőseiknek és üzletfeleiknek

גמר חתימה טובה

kíván ismerőseinek, rokonainak és t. ügyfeleinek Dr. Fischer József, Cluj.

Terkeltaub Mihály és családja Oradea

גמר חתימה טובה

kíván rokonainak, ismerőseinek és üzletfeleiknek.

Eisikovits Jenő és családja Timisara, boldog újévet kíván barátainak, jóismerőseinek és üzletfeleiknek.

Boldog újévet kíván rokonainak, jóbarátainak és ismerőseinek Dr. Arnold Kirschner ügyvéd, Lugoj.

REISCH MAX

zsidó színigazgató Cernăuți, boldog újévet kíván a jiddis színművészet nagylelkű támogatóinak és a színpártoló közönségnek.

Bergner Dezső és családja, Cluj. Siegelstein Adoif és családja, Năsăud.

Léb Béla és családja, a Stollwerck Rt. erdélyrészi képviselője, Cluj.

Meister Ignác és Mátyás család, Iiva-Mica. Lax Márton cipőgyáros, Cluj.

Feuerstein Márton és Feuerstein Móric, Satu-Mare.

Magazin de mode Jibou, sucursala Baia-Mare.

Teszler Henrik és családja, Cluj.

RETEAG:

Kohl Hermann és családja.

Rosmann Benci és családja, Mátyás Adolf, Kepes Dezső, Frajti Löwinger, Frajti Farkas, Löwinger Emil, Schön Samuelné és családja Hida, Csengeri Francisc és családja Simleul-Silvaniei.

Akcidencia könyvnyomda,

könyv- és papírkereskedés tulajdonosa, Rosenberg Ignác Cluj

boldog újévet kíván

összes vevőinek, rokonainak, és ismerőseinek.

Nem helyezték hatályon kívül a magyarországi zsidó-törvényt

Budapest, október 4. Egyes körökben az a hír terjedt el, hogy a magyar kormány hatályon kívül helyezi a társadalmi egyensúly helyreállításáról szóló, azaz a zsidó-törvényt. Illetékes helyen ezt a hírt nem erősítették meg.

Hogyan képzelték el a vasutépítést száz év előtt? Berlinből jelenti: Mikor száz évvel ezelőtt felmerült a Berlin és Potsdam között építendő vasut terve, egy berlini polgár, dr. Stubbe beadványban fordult III. Frigyes Vilmos porosz királyhoz, vasutépítési tervével. Ha a király elfogadta volna dr. Stubbe tervét, úgy ma Berlin és Potsdam között hullámvasuton közlekednének az utasok. Dr. Stubbe ugyanis abból az elvből indult ki, hogy a vasutépítéshez a sik teret nem megfelelő, hanem hullámalakú vasuti pályán jelentősen rövidebb idő alatt lehet célhoz érni. Mivel azonban Berlin és Potsdam között már száz évvel ezelőtt is meglehetősen sik terület volt, dr. Stubbe mesterséges dombok építését ajánlotta a királyi figyelmébe. Frigyes Vilmos tanácsadóinak nem volt ilyen élénk fantáziájuk: elvetették a különös tervet.

Eljegyzés. Janovitz Eva (Cluj) és Urmenyi Marcell (Temesvár) jegyesek.

Halmos Istvánné angol és német nyelvorák adását megkezdte. Értekezni Str. Kuduanu (fost Súrda) 1. Délelőtt 10—12 és délután 2—4 óra között.

Nem alkalmazhatók nyugdíjazott tanítók magán-életi iskolákban. Bucarestből jelenti: A nemzeti nevelésügyi minisztérium kimondta, hogy a nyilvánítsági jog felett rendelkező magán-életi iskolákban nem alkalmazhatók nyugdíjazott tanítók.

Tovább tart a szárazság. Bucarestből jelenti: A földművelésügyi minisztérium közli, hogy a szárazság tovább tart s az esőzések nem voltak elégségesek.

Az épülő Felsővisó, melynek tatarozott falai között a legsötétebb nyomor tanyázik

Zsidó „megélhetés” havi 500-1000 lej jövedelemből. A visói zsidó-templom degradálása és a község túlméretezett költségvetése

Felsővisó, október 4. (Az Uj Kelet tud.) Cifra nyomorúság — e két szóval jellemezhető a legáltalában a mai visói helyzet.

Mindenütt gondos tisztaság az egész községben, mintha nem is Máramarosban lennénk. Itt-ott építkezések, mindenütt szépítgetik ezt a nemcsak máramarosi, hanem országos viszonylatban is talán legnagyobb falut. Festik, tatarozzák a házak külsejét, javítgatják a fedeleket, csinosítják az üzleteket, rendbehozzák az utakat, töltéseket építenek. Lázás munka tempója látszik mindenütt, mintha a konjunktura kellős közepén lennénk. Holott...

Gyászolják a falpart

Holott sohasem volt itt annyira bénító a nyomor, mint éppen most. Pedig a máramarosi nyomor nem újkeletű és a Visó völgye talán Máramarosnak is a legszerencsésebb vidéke.

Az építkezések, javítgatások és szépítkezések — erőltetettek. Csak szigorú rendelkezések eredményezik ezeket.

A valóságban azonban miután végeláthatatlan, komor gyászdrapéria vonná be az egész községet. Mindenki előtt ott lebeg a nagy kérdőjel: mi lesz ezután?

Mert, ha a falpart jelenti egész Máramaros megye étető elemét, százszázalékosan áll ez Felsővisóra és környékére. El sem képzelhető, hogy mi vár ezekre a szerencsétlen emberekre a fakonjunktura teljes halála után, ha majd az az egy-két fűrés is leáll, amely még pillanatnyilag üzemben van a környéken.

Mert az építkezési és faluszépítési munkálatok — melyek néhány iparos-családnak száraz kenyeret adnak — nem tartanak örökké...

„Interjú” ad a konfliktuskocsis...

Amint az állomástól a faluba „robogunk” a szürke, kopott konfliktuskocsis hatalmas zökkenőkkel tiltakozik a régi rezsimet utápoló politikájá ellen. Dombok és mély árkok váltakoznak szinte „szabályos” egymásutánban. A görnyedt hátú, őszbecsavarodó szakállú, lerongyolódott zsidó bérkocsis, régi ismerősöm, zamatos jiddis nyelven megszólal:

— Drága uram, sohasem néztünk ily reménytelenül az új esztendő elébe. Nem beszéltek a zsidóság világ helyzetéről és arról, hogy a messiás már repülőgépre szállhatna, hogy hamarabb érjen ide. Csak a mi itteni nyomorúságunkról beszéltek.

— Tudja kérem, hogy az idegenforgalom csaknem teljesen megszűnt, amióta a fűrészüzemek sorra leállanak. Pedig az idegen fakereskedőkből és utazókból élt itt mindenki.

Visón már beköszöntöttek a téli gondok

Más valaki informált aztán arról, hogy mit jelent Visón „élni”.

Másutt még örvendenek a nyárnak, de itt már komor ősz van az ormatlan havasok tövében. A hivatalokban és a jobbmodú családoknál már fűtenek, de a falházájában a legfagyosabb tél közepén sem telik néhány darab fára a lakosság legszélesebb rétegeinek.

A nagyközség egyik nemrégiben ideszármazott zsidó orvosa meséli, hogy sok-sok zsidó gyerek télvíz idején is meztelenül kénytelen járni, mert cipőt legfeljebb másnak a lábán látott. Számosan pusztulnak el elegetlen táplálkozás hiányában és a legkülönbözőbb szociális betegségek, a nyomor és a nincstelenség széles skálájának minden változata végez pusztításokat a környéken.

A visói zsidók életstandardja

Nem sablonos frázisok ezek, hanem szomorú tények. Tudok családokról, amelyek 500-1000 lejes havi jövedelméből „megélik” és nem is panaszkodnak. Amely családnak kétezer lej körüli havi jövedele van már, jómódúnak számít és részt vállal a karitatív szervezetek terheiben. A zsidó lakosság túlnyomó többség-

nek azonban az a bizonyos maréknyi rizse is hiányzik...

Hogy miből élnek — ez a szó legszorosabb értelmében rejtély.

Az erdélyi zsidó társadalom felfigyelhetne az ország eme legszegényebb és zsidók által legsűrűbben lakott vidékére. Ha nem egyebet, egy napközi melegedő ott-hon kellene a téli hónapokra, ahol legalább 2-3 száz gyerek naponta egyszer meleg ételhez is jutna. Kell, hogy akadjon valahol Erdélyben egy Visóról elszármazott zsidó ember, aki ma abban a helyzetben van, hogy magához ragadhatja a kezdeményezés nehéz, de nem háládatlan feladatát.

Degradálták a visói nagytemplomot

Felsővisó centrumában impozáns szép épület a zsidó hitközség nagytemploma. E templom körüli hatalmas viharok kavargotnak. A törvény ugyanis előírja, hogy a templomok körül százméteres körzetben nem lehetnek kocsmák. E törvényszakas értelmében az illetékes hatóságok négy zsidó kocsmarendéjét akarták megszeméltetni, akiknek helyisége a templom közelében van.

Lázás tanácskozások kezdődtek. Meg kellett menteni négy zsidó kisegyszintenciát. Az utóbbi időben amugyis a legesélyesebb formai hiba is elegendő volt sok-sok zsidó italmérségi engedélyének megszüntetéséhez. Máramarosban nagy falvak vannak, ahol egyetlen kocsmá sincsen, mert a zsidó kocsmáros engedélyére nem akadt reflektáns, de azért zsidó nem kap brevetet. Nem szabad tehát lemondani négy zsidó család „párnószéjéről”. A hitközségi elöljáróság végül úgy döntött, hogy a nagytemplomot egyszerű imaházá nyilvánítja, míg az egyik távolabbi imaházat templommá lépteti elő.

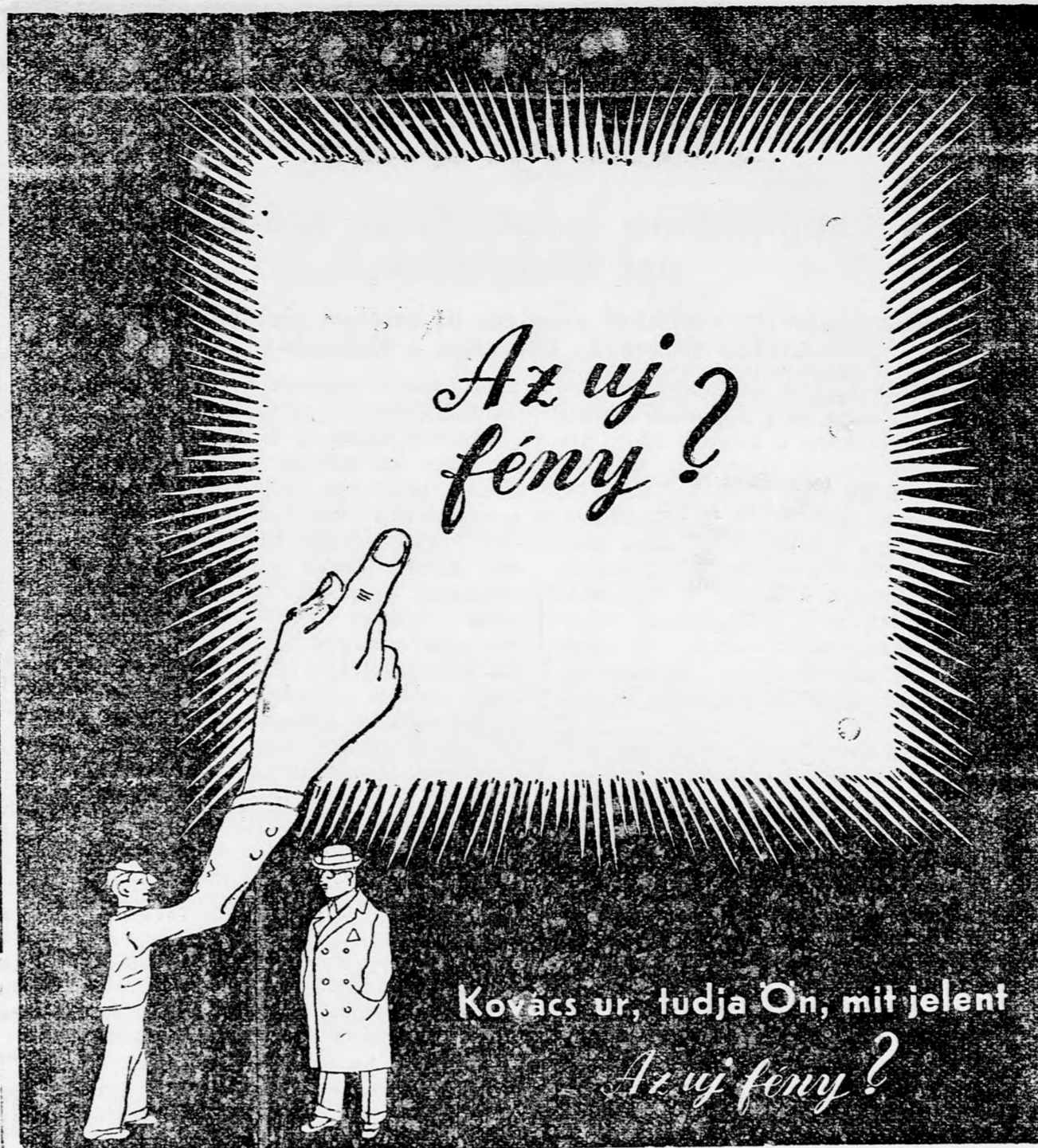
Egyelőre tehát elhárult a végzet négy szegény zsidó család feje felől.

Egy nagy község elkeseredett harca a túlméretezett költségvetés ellen

Ezerkilencszázhuszonnyégy év elején Felsővisó községet „kis helyiérdekű üdülőhely” (institute mică balneară, cu interer local) léptették elő. Egy Kulinak Juliu nevű egyén eszközölte ezt ki az akkori kormánypotentátok közreműködésével, tekintettel arra, hogy a község határában egy modern fürdőt épített. A fürdő nem vált be, mint üzlet, Kulinaknak talán egy milliója veszett oda és 1935-ben a fürdőt bezárta. Felsővisó azonban megmaradt „üdülőhelynek”.

Felsővisó falu akar lenni

A lakosságnak semmilyen haszna nincs ebből az „előléptetésből”. Vasúti kedvez-

mény nincs, fürdő, idegenforgalom nincs. Ellenben az új közigazgatási törvény értelmében nem egy községbeni egyén a polgármester, hanem egy nyugalmazott ezredes. Az üdülőhelyeknek joguk van kivételes taxákat és illetékeket szedni a kereskedőktől, hogy a „reprezentációs” és egyéb felfokozott kiadásokat fedezhessék. Érthető tehát, ha a község lakossága hatalmas harcot indított Felsővisónak falu-vá való degradálása érdekében. Lényegében ugyanis ez csupán azt jelentette, hogy a kereskedők egy jelentős teherterétől szabadulnak meg.

A kampány röviddel ezelőtt eredményhez vezetett. Az egészségügyi minisztérium az illetékes hatóságok fetlerjesztése alapján megsemmisítette a község „üdülőhely” jellegét.

Egy költségvetés különös története

Ennek a költségvetésnek is igen sajátos története van olyan, amilyen talán csak Máramarosban lehetséges.

A kolozsvári közigazgatási bírósághoz dr. Fischer József egyvéd utján benyújtott fellebbezésből vesszük az alábbi adatokat:

„Az érdekelt visói kereskedők csak magánaton szereztek tudomást arról, hogy az új költségvetés jóval túlméretezi a tavalajit. Az érdekelték minden igyekezete

hiábavaló volt ahhoz, hogy a község költségvetését áttanulmányozhassák. Holott a törvény a költségvetési tervezet szabályos kifüggesztését írja elő. Végül az utolsó napon a kereskedők általánosában megfellebbezték a szigeti prefektúrához a költségvetést. Ezt a fellebbezést a visói primária utasította el a prefektúra helyett. A költségvetést, amely a kivételes illetékek maximális taxáit rózza a kereskedőkre helyben hagyták.”

Uj költségvetést kérnek a visóiak

Az érdekelték tehát kérték a közigazgatási bíróságtól, hogy tűzzön ki sürgős tárgyalást az ügyben, addig is táviratilag függessze fel a költségvetés végrehajtását és utasítsa a primáriát új költségvetési tervezet készítésére, tiltsa el az ad valorem és az „uzul exceptional al drumurilor” taxák szedését, tekintve, hogy Felsővisó már nem üdülőhely. Ugyanakkor szüntessék meg a község üdülőhelyi jellege értelmében kreált állásokat és mint a többi falvak élére, községbeni primárt nevezzenek ki.

A közigazgatási bíróság október 11-re tűzött ki tárgyalást az ügyben. A tárgyalás elé felfokozott érdeklődéssel tekint a közel tizenöt ezer lelket számláló nagyközség lakosságának apraja, nagyja.

Káhmán Kálmán

Az utolsó három évtizedben huszonnégy városban fogyott, tizenhét városban nőtt a magyarországi zsidók száma

Budapest, október 4. A zsidóság aránya csökken a magyar városokban. A zsidóság városalakó elem, így Magyarországon is első-sorban a városokban telepedett le. A nagyarányú zsidótelepedés korszaka a múlt század utolsó negyede, amikor szinte minden városban rohamosan nőtt a zsidók száma. Ebben a korszakban csak 2 olyan város volt, ahol a statisztika a zsidók számának a csökkenését mutatta ki. Ez a két város Pápa és Gyöngyös. Ezzel szemben 15 olyan város volt, ahol 1869-től 1900-ig eltelt három évtized alatt több mint 100% volt a zsidók szaporodása. Az élen járnak Újpest, Budapest és Debrecen.

A 20. század első 3 évtizede egészen más képet mutat a magyar városok zsidó lakosságának az alakulásáról. Most az a helyzet, hogy a városok nagyobb felében csökken a zsidóság számaránya.

Az elmúlt évtizedek alatt várossá szervezett községek adatait figyelmen kívül hagyva, 42 régi város közül 1900-tól 1930-ig számított 3 évtized alatt 24 városban fogyott a zsidók száma. Esztergomban, Kőszegen és Veszprémben 46%, Kisújszálláson 43%, Turkevén 35%, Mezőtúron 32%, Szentesen és

Jászberényben 30%, Nagykőrösön 29%, Baján és Hódmezővásárhelyen 26%, Sopronban 23%, Nagykanizsán és Zalaegerszegen 22%, Pápán 21%, Kecskeméten és Egerben 20%. Jelentéktelenebb a fogyás Szekesfehértváron, Szegeden, Cegléden, Gyula, Hajdusoboszlón, Kiskunfélegyházán és Sátoraljaújhegy városokban.

18 városban ugyan nőtt a zsidók száma, azonban a szaporodás mindenütt kisebb, mint az előző 3 évtizedben. Első helyen áll Nyiregyháza 70%-os szaporodással. A következő 10 város, ahol szintén jelentékeny a zsidók számának emelkedése: Debrecen 62%, Győr 62%, Újpest 55%, Hajdunánás 47%, Szombathely 32%, Miskolc 27%, Makó 25%, Hajduböszörmény 13%, Kiskunhalas és Budapest 10% szaporodással. 10%-nál is kisebb az emelkedés: Pécs, Gyöngyös, Kaposvár, Karcag, Szentendre, Szolnok, Vác.

42 városban 1869-ben összesen 1 millió 84.000 lélek élt, a századfordulón ez a szám 1.656.000 főre növekedett, ehhez újabb harminc esztendőre pedig a lélekszáma már felül volt két és félmillión.

A zsidók száma a magyar városokban

1869-ben 97.700 lelket tett, harminc év múlva 277 ezer lelket, 1930-ban pedig 305.000 lelket számláltak. Vagyis a városokban való terjeszkedéstől a városok korszak első fele alatt rohamos volt — 184%, azaz maga a növekedés majdnem kétszerese az 1869. évi számnak —, a második harminc év alatt azonban majdnem megállt, még harmincezer főt sem ért el, ami pedig alig egytizedrésze az 1900. évi lélekszámuknak.

A magyar városok a közégyezés után eltelt első évtizedek alatt összesen mintegy négyszázezer lelket vonzottak magukhoz és ebből 180.000, vagyis ennek majdnem a fele volt zsidó (!), a mostani évszázad első harminc éve alatt ellenben a városokba özőnlő népesség 828.000 főnyi tömegéből mindössze 27.000 fő volt zsidó, alig három és egyharmad százalék.

Ebből természetesen a következők, hogy a városi lakosságban a zsidóság számaránya ujabban csökkent. 1869-ben 9%, 1900-ban 17%, 1930-ban azonban már ismét csak 12% a zsidóság számaránya.

Legfeltűnőbbben mutatja ezt a folyamatot maga a főváros. Itt 1869-ben 271.000 lélekből 45.000 volt zsidó, 1900-ban 492.000 főből 186.000, 1930-ban pedig 1.006.000-ből 204.000. A zsidóság arányszáma emélfogva 1869-ben 17%, 1900-ban már 28%, 1930-ban ellenben 20%-ra esik le.

A magyarországi zsidóság tehát valójában képpen a múlt század végén foglalta el a maga állását.

SPORT

Leikes hangulatban zajlott le az aradi Hakoah évi közgyűlése

Salamon Ignác dr. elnökkel az élen, új értékes elemekből össze-
teendő vezetőség irányítja a Hakoah-t

Arad, október 4. (Az Uj Kelet tud.) Várasnap délelőtt eddig nem tapasztalt érdeklődéssel kísért tartotta a Hakoah 18-ik rendes évi közgyűlést. A közgyűlést dr. Salamon elnök nyitotta meg. Előbb román, majd magyar nyelven üdvözölte a megjelenteket. Bejelentette, hogy hosszabb tárgyalások után a Hakoah igen értékes segítőitársakat kapott, akik hivatva lesznek a szépen fejlődő zsidó sportegyesületben azon munkálkodni, hogy a meglévő szakosztályok előbbre jussanak majd olyan új szakosztályokat létesítsenek, amilyenekkel az egyesület még nem rendelkezik.

Utána Gricszhaber Dezső pénztárnok előterjesztette pénztárnoki jelentését, amelyet a számvizsgáló bizottság is helyesnek talál. A szakosztályvezetők beszámolóira került ezután sor. Először a futballszakosztály vezetője, Engel Márton, majd a ping-pong-szakosztály nevében Stern Bandi, a torna-szakosztály nevében Hoffmann Henrik, a sakk-szakosztály nevében Bilhauer Alfréd, az uszós szakosztály nevében Jávör Béla és végül a turistaszakosztály nevében Salamon dr. számolt be az egyesület gazdag sporttevékenységéről. A jelentéseket a zsúfolt terem nagy lelkesedéssel vette tudomásul.

A jelentések elhangzása után Lakatos Aladár, a neolog hitközség elnöke, a Hakoah örökös díszelője tartott hatalmas beszédet. Azzal kezdte, hogy a Hakoah elnökével állandó nexust tart fenn, tehát ismeri jól a Hakoah életét. De ismeri azért is, mert fia a Hakoah uszógárdájának egyik tagja (Arad város hátszó bajnok) és így hivatva érzé magát arra, hogy nemcsak dicsérjen, hanem kritikát is gyakoroljon. Dicsérlettel kezd, amikor megemlíti elsősorban dr. Salamont, a Hakoah igen agilis, kiváló elnökeről, aki akadályokat és fáradtságot

nem ismerve dolgozik a zsidó ifjúság regenerálásáért.

Lakatos Aladár a továbbiakban kijelentette, hogy az előzetes értekezletek eredményeit ismeri és tudja, hogy most vérbeli sportemberek kerülnek az egyesület élére (az AMTE néhány vezetőségi tagjáról van szó. Szerk.), annak a reményének ad tehát kifejezést, hogy ezek az új emberek ugyanolyan munkát fognak kifejtetni a Hakoahban, mint amilyentőlük sportmultjuk alapján jogosan elvárni lehet. Reorganizálás történik most is — fejezte be Lakatos Aladár —, azonban ez különbözik az előbbi évektől. Ennek alapján nem lehet kétséges, hogy a Hakoah új korszak kezdete előtt áll.

Ezután a közgyűlés egyhangulag és minden hozzászólás, de annál nagyobb lelkesedés közepette megválasztotta az új vezetőséget, Salamon Ignác dr.-al az élen. (A teljes vezetőség névsorát egyik közeli számunkban közöljük.)

Az újonnan választott vezetőség nevében Salamon dr. mondott köszönetet. Megemlékezett az újonnan bekapcsolt és megválasztott tisztikarról, első helyen Goldschmidt Miklósról. Azután Glück Andor, Singer Leopold és Steiner Bertalanról (mindhármán benne voltak az AMTE direktóriumában), akiket arra kért, hogy az őket jellemző lelkesedéssel működjenek közre a zsidó sport fellendítésén. Végül megemlékezett, hogy mint a zsidó sportközösségbe tartozó egyesület, Makkabi szellem kell uralkodjék a Hakoahban. A közeli programot illetően Salamon dr. bejelentette, hogy áldozatot nem kímélve megteremtik rövidesen a teniszszakosztályt, hogy a Hakoah az egyéb Makkabi-versenyek mellett ebben a sportban is kivethesse a részét. Ugyancsak a Makkabi szellem fokozása céljából és kimondottan

ebből a célból kulturbizottságot létesítettek, amely hivatva lesz az eltévedetteket visszavezetni a zsidó közösségbe.

A lelkes hangulatban lefolyt közgyűlés a királyhimnusz elénekítésével ért véget.

Csak cöviden...

Pár nappal ezelőtt fejezték be Bucurestiben Románia nemzetközi bajnoki teniszversenyét. A verseny keretében névre szóló meghívás alapján résztvett Ovícs Tibor, a marosvásárhelyi Makkabi kitiünő versenyzője is, aki mind a férfipárosban, mind a férfipárosban, ahol brós Csibivel játszott, kitiünő képességei révén ezúttal is elismerést vívott ki magának és egyesületének. Ovícs szép játékaról nemcsak a bucaresti lapok hasábjain, de a bucaresti rádió sporthíradásában is elismerő szavak hangzottak el.

A labdarúgószövetség táblázatát készítette, amelyben 19 játékost jelölt ki, mint az ország legjobbait. A játékosok névsora a következő: David, Pavlovici, Altu, Burger, Felecan I, Sfera, Vintila, Juhász, Demetrovici, Nistor, Bărbulescu, Bodoia, Bindea, Earátky, Bogdan, Dobay, Orza, Reiter és Moldoveanu.

A nemzetközi teniszszövetség határozata értelmében Somogyi Klári a jövőben csak Románia színeiben indulhat nemzetközi versenyeken. Abban az esetben azonban, ha időközben lemond román állampolgárságáról és más állampolgárságot nyer el, azonnali játékjoggal igazolható az illető szövetség részére.

Európa válogatott csapatát, amely október 26-án Anglia ellen játszik, a francia L'Auto így állította össze: Planicska, Foni—Rava, Kostyalek—Andreio—Lázár, Aston—Meazza—Piola—Sárosi dr.—Nejedly. A Züricher Sportzeitungnak is meg van a maga elképzelése: Olivieri, Foni—Rava, Kostyalek—Boncsák—Lázár, Zsengeller—Meazza—Piola—Ferraris—Nejedly.

A Straja Tarii rendeletére a szövetség október 1-től megvonta a külföldi edzők működési jogát. A labdarúgószövetség ekkor átiratot intézett az UFSR-hez és kérte a ren-

Dr. Becski Irén

gyermek-ideggyógyos

Gyógypedagógia

Othona

okt. 1-től ujjászerveze.

Teljesen külön csoportok

(maximum 3-4 gyermek csoportonként.)

Ideges, beszédhibás, szellemileg visszamaradott gyermekek részére.

Felvétel intelligencia-vizsgálat alapján.

Rendes iskolabárárnak magánoktató.

Ovódásokkal Decroly-módszer szerint foglalkozik. Bejáró gyermekeket foglalkoztat. Kérjen prospectust. Cím:

Cimj, Str. Elisabeta 25.

delet hatályon kívül helyezését. A legfelsőbb sportforum közbenjárása eredménnyel járt: a Straja Tarii a jövő bajnoki idényre is megengedi az idegen edzők működését.

Hecht, a kitiünő csehországi zsidó teniszedző a napokban legyőzte Drobnyt a Neuschl-ban (Csehszlovákia) rendezett nemzetközi teniszversenyen. Az ifju Drobny ebben az idényben a legjobb csehszlovák játékosnak bizonyult (a bajnokságban Menzelt verte), így veresége Hechtől — meglepetés. Hecht 6:3, 2:6, 6:3, 6:1-re győzött. A férfipáros döntőjében a Hecht—Drobny pár a román Schmidt—Caralulis kettőst 6:4, 6:3, 6:1-re verte.

Haggibbor—Makkabi szezonnyitó ping-pongverseny volt tegnap a várad Makkabi othon helyiségében. A verseny nívó és élvezetes játékokat hozott. Az egyesben Steiner György (Makkabi) lett az első klubtársak, Frenkel Ferenc előtt. Harmadik Rosmann és Keszler II (Haggibbor). A csapatversenyen a Makkabi Steiner III, Várad, Robitsek, Frenkel 9:4 arányban nyerte. A Haggibbor játékosai a csapatban: Keszler II, Rosmann, Keszler I, Blatt. A verseny végén rendezett férfipáros szép játékkal Keszler I, Keszler II haggibboristák nyerték a Steiner III—Várad párral szemben. Harmadik Arany—Leitner (Makkabi).

A POZSONYI ZSIDÓ UCCA

Írta: SZABÓ IMRE

(7)

— Mit mondjak neked, igenis erre. Hát mire másra? Léb Groszra talán? Nekem házasodnom kell és pedig jól. Nincs üzletem, nincs diplomám és otthon a nővéreim tőlem várják az üdvösségüket. Férjhez akarom adni őket, ez a kötelességem, mert nincs, aki törődjön velük. Apám nyomorék, anyám meg az ő mártírja. Életrevaló ember vagyok, te tudod; megduplázódik nálam a pénz. Biztos tét, anélkül, hogy hazardíroznék. Hajnalban kelnek, éjfél után dülnek ágyba, mind a tiz körömmel dolgoznak. És ilyen ember, ilyen uszolás, aki tizennyole fillérnél soha többet nem adakozik a Tóra előtt, még gondolkozik, hogy ideadjam neked a leányt a pénzével.

Vérvörös lett, annyira fájt neki, hogy nem teheti boldoggá a családját.

— Ez a borzasztó pénz, ez a fene pénz! — és nyögött belőle a kétségbeesés. Félek, hogy lopni fogok. Meg is tenném, becsületemre mondom, ha nem jönne ki belőle még nagyobb baj. Mert az ember nem a becsületét veti kockára vele, kérlek szépen, hanem a szerencsáját.

Délidő régen emult, amikor visszajöttünk a Várutra, Léb Grosz urhoz. Eppen fölcihelődött a lépcsőkön az ő földalatti lakásából és magával hozta a dohány keserű és a régi könyvek avas illatát. Különös jelenség volt. Ritkás szakálla, aminek szálaire tanulás közben tépegette, egészen meg volt fehéredve, redingótja tükörfényes és előkelően pott: vércse csőrére emlékeztető orra az évek bárázdái közé volt beágyazva. Két metszőfoga hiányzott, oda tuszkolta pipáját. Kicsit selypített, a „z” hangzót hol „zs”-nek, hol „sz”-nek ejtette és megállapításaiban a zsenialist összetévesztette a szenilissel. Ami nem egyszer talált is.

Hideg természet volt, talán több is annál — aszkéta. De nem chaszidikus angyali szférákba igyekvő. Inkább halachikus elme volt, beretváes logikával.

Fiatal korában — így beszélték — rabbénu Smül Binjamin Szófer egyik legjobb tanítványa volt és „kitünő partikat” hoztak számára. Rendre szentelt a háztüznézőbe, de egyik leány sem felett

meg neki. Nem az orrukön akadt meg, hanem az eszüket nem találta kielégítőnek. Csupakodó megjegyzéseire egyik sem tudott szellemmel riportozni, köznapi feleség pedig nem kellett neki.

Ezek persze afféle mesék voltak. Nem valószínű, hogy ilyesmi miatt hopton maradt volna azokban az időkben, amikor a családalapítás valóban „gyerekjáték” volt. Amikor a dunai rakodó munkás, a gyümölcsárús, az ócskavagygyűjtő féltucat gyereknek nem adta alább és a féltucatnak a felét akadémiái pályára tudta nevelni. Hihetőbb volt a másik verzió, hogy a karakán természetű ember családott szerelmes lehetett — azokban a körökben a legritkább fajta. És semhogy olyan élettársal népesítse a jövő Izraelt, aki nem tetszett neki, inkább összeházasodott egész életére a — haláchával.

Habozott, vajjon visszajöjjön a lakásba.

Schlesinger javasolta, hogy jöjjenek holnap. Léb Grosz ur idegesen ellentmondott. Úgy éltek egymás mellett, mint egy civakodó házaspár.

— Baj lesz, ha holnap szekirozza meg ezt a fiut? — méltatlankodott Schlesinger.

— Amit megtehetsz ma, ne halaszd holnapra — felelt Grosz ur. Morgen, morgen, nur nicht heute, sagen alle faulen Leute. Azért van maga ebben a mostani ragyogó állapotában, mert mindent másnapra halasztott.

— Kíváncsi vagyok, uraságod miért van mostani fényes állapotában, ha semmit nem hagyott holnapra? — ríposztzott hegyesen Schlesinger. Kettőnk között még van egy kis különbség. Amíg nem használok hajfestéket, én még mindig remélhetek.

Grosz ur az ő pislogó szemével lesújtóan nézett a házi-bócherre, akivel nem kívánt tovább vitakozni és leszállott a boltives odújába. Kelletlenül követték.

— Tömje meg a pipámat — parancsolt rá Schlesingerre. Ilyen chócef! Képes lett volna mások előtt is elárulni, hogy festem a szakállamat. Elvégre, mi van ebben?! Hol van ez a gemorében eltöltve? De legalább, ha azt a minőséget hozná, amire pénzt adok neki! Mindig becsap. Azért nem fog a festék. Sokszor úgy nézek ki, mint valami maskara.

Tiltakozó mozdulatot tett, hogy előre elhárítsa Schlesinger kellemetlen választát.

— Ne szóljon közbe, nem vagyok magára kíváncsi!

Felém fordult.

— Adj ide az írását!

Odaadtam. Nem találta a cvikkerét, emiatt idegesen lobogtatta margittai mesterem bizonyítványát, ami egyben meleg ajánlás is volt. Bizonyára eltépi, ha Schlesinger nem találja meg a cvikkert. Egy dohos könyv lapjai között. Kelletlenül és hevesen nyujtotta át a pipával együtt.

Grosz ur figyelmesen olvasta el a nem éppen sablonosan megfogalmazott írást, visszaadta, aztán átnézve csipetűjén, végigmért.

— Nos, mi az, amiket maga tud? Mert hát nagyon dicséri a rebbeje. Azt hiszem, tulzás.

Az előzmények, a köznapi veszekedés lerontotta előttem Grosz ur tekintélyét, tehát tréfára fogtam a dolgot.

— Tudom, három mőszechtának a felét betéve. Sábessz, Bove Kamét és Gitint.

Három olyan talmud-traktátus ez, amit a jesivákban általában tanítanak, de betéve kevés rabbi tudja. Grosz ur indulatosan rám támadt.

— Háromnak a felét! Nem értem. Melyik felét? Kedélyesen mondtam.

— Amelyikből kérdezni méltóztatik.

— No ne vicceljen!

Felcsapta az egyik traktátust és egzaminált. Az első részből, a közepéből és a végéből. Nyugodtan, pontosan válaszoltam, amivel nagyon imponáltam neki; szinte zavarba jött. A kritikus ember hirtelen nem tudott semmi különöset kifogásolni.

— Miért razólozza magát? Ha így tud, akkor szakállt is növeszthet.

— Tizenhat éves vagyok. Még nem jött ki a szakállam.

— A pájesza már kijött. Miért nem hord egy pár rendes pájeszt, ahogy azt alföldi bócherrektől elvárja az ember. Még lesz ideje modernkedni.

Fülem mögül visszaszedtem a pájeszomat. Schlesinger beszélt helyettem.

— A himbóházak között jártunk a hegyekben — szólt közbe. Ilyenkor az ember hátratrüri a pájeszát. Nem kell antiszemitáknak agít adni megjegyzésekre.

Grosz ur oda se figyelt, hanem tovább kérdezősködött.

— Hogyan van ellátva? „Pletni” kell?

Pletni a „bilet” szóból származott. Az az utalvány-jegy volt, amit a segélyegylet adott a bóchernek vacsora-kávéra.

— Köszönöm, megvannak a napjaim.

— És mi lesz a vacsoráival?

— Kettő van Steineréknál.

Meghökkent.

(Folytatjuk)

WIZO A zsidó Asszony

HIVATALOS LAPJA

5699

Ujra eltelt egy év. Ebben a gondok, viszályokkal és zavargásokkal telt világon nehezen állapítható meg, hogy az 5699. év mit hozhat.

Még kevésbé látható annak a tragédiának a kimenetele, amely most a zsidó világban lejátszódik. Napról-napra növekszik a kifosztottak és üldözöttek serege, ugyanakkor egyik ország a másik után zárja be kapuit a zsidó tömegek előtt, ha ugyan eddig ezt még nem tette meg.

A diaszporában élő zsidó nép ma világosabban tudja, mint valaha, hogy milyen nagy a jelentősége Palesztínának a zsidóság ezen ingatag és bizonytalan helyzetében. Erec Jiszráél több hazátlan fogadhatna be, mint a többi országok együttvéve, ha mindazok a zsidók, akik még boldog és előnyös viszonyok között élnek, előreláthatóbban és nagylelkűbben teremtenék meg ennek a lehetőségét.

Mi, Wizo-asszonyok, akik sejtát hárskörünkön belül Palesztína felépítéséért és ugyanakkor a szétszórásban élő zsidó nép helyzetének javításán és nyomorának enyhítésén dolgozunk, ezt a felismerést csak úgy juttathatjuk kifejezésre, ha tevékenységünket fokoz-

zuk és erőfeszítéseink megkettőzése által elnyerhetjük mindazoknak az erkölcsi és anyagi támogatását, akik munkánkban eddig még aktívan nem vettek részt.

Az 5699. új esztendő a zsidó nép erejét újlag és talán fokozott mértékben fogja próbára tenni. A jisiv bebizonyította már, hogy az áthidalhatatlannak látszó akadályok megacélozzák erejét, bátorságát és határozottságát. A diaszpóra zsidóságának belső erejét és egységes akaratát bizonyítja az a bátortalan és támogatás, amellyel az ereci élcsapatot feladata teljesítésében:

HAZÁT ADNI A HAZÁTLANOKNAK

a legmesszebbmenően segíti elő.

Az exekutiva nevében minden Wizo tagnak boldog és eredményteljes új évet kívánunk, egy új évet, amely a békét és áldást hozza mindannyiunknak.

ROMANA GOODMAN

a szervezeti és propaganda ügyosztály vezetője.

REBECCA D. SIEFF

a londoni Wizo-Exec. elnöke.

Halljátok Jeruzsálem hangját...

Ira: Amos ben Dávid (Jeruzsálem)

Amikor először hangzott el ez a bejelentés — körülbelül két évvel ezelőtt — megremegett a jisiv és a diaszpóra szíve. Hiszen a történelem folyamán először fordult elő, hogy Jerusalaím hangja az éter hullámainak szárnyán a világ mindenségbe szállt és Jerusalaím ősi nyelvén, a biblia nyelvén csendült fel. Erec Jiszráélben a zsidók megszálltak minden üzletet nyilvános helyet és kávéházat, ahol hangszóró volt, hogy ezt a csodálatos hangot hallhassák. És amidőn végre felhangzott a bejelentés és a figyelmeztető szavak „Haazijnu lekol Jerusalaím...“ keresztül szálltak a légen, titokban és nyíltan sok könnyesepp csordult fel. Hasonlót vagy talán még sokkal mélyebben megrázóbbat éltek át a diaszporában azok a ritka szerencsések, akiknek sikerült a jerusalaími hullámokat fogni. Nagy nap volt, történelmi nap, aminek azok is a tudatában voltak, akik a mikrofon előtt álltak.

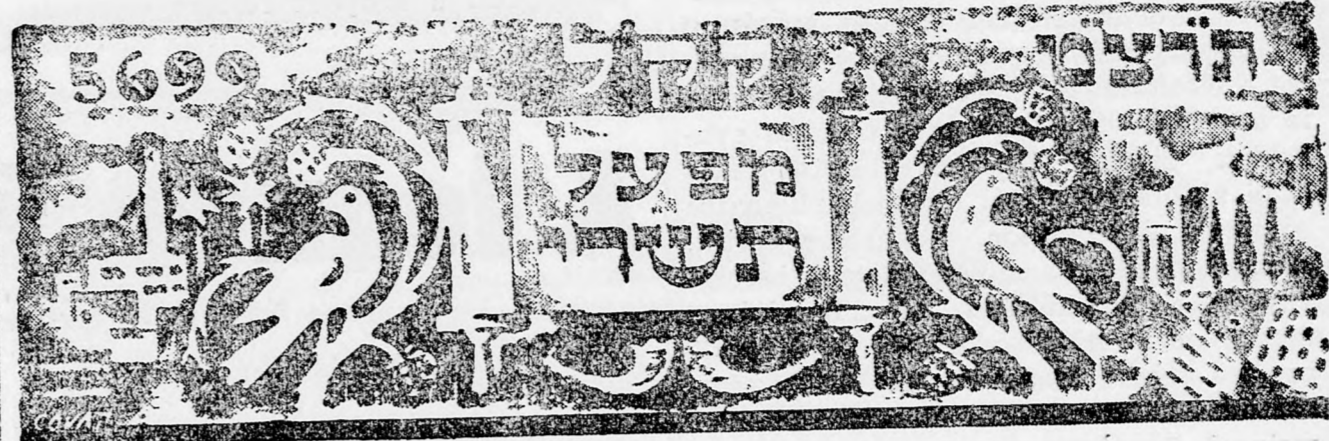
De ahogy minden varázslat a hétköznapok folyamán veszít valamit titokzosságából, ugyanúgy történt Jerusalaím hangjának varázssával is. Legalább is a jisivra vonatkozóan. A jisiv ugyanis józan tárgyilagosságában nem elégedett meg a szép hanggal, hanem vizsgálni kezdte, hogy mi rejlik mögötte. És következik az első keserű csalódás. Bizonyos — jól érthető okból — a jisiv azt hitte, hogy a jerusalaími rádió nemzeti-zsidó leadónak van szánva, amely követelményeinket világosan és erőteljesen fogja a nyilvánosság előtt képviselni. Nemsokára azonban kiderült, hogy a leadó döntő kérdésekben nem több, mint a mandatárius hatalom héber nyelvű orgánuma. És ez a csalódás bizonyára a hallgatóság érezhető számbeli visszaeséséhez vezetett volna, ha az időközben bekövetkezett súlyos események nem növelik napról-napra azok-

nak tömegét, kik a híreket Jeruzsálem szavából akarják hallani.

1936 március 30-án kezdte meg a jerusalaími rádió működését. Ugyanazon év április 19-én törtek ki a zavargások. Minden este és németkor még kétszer is esténként — félhatkor és kilenckor hangzottak el a leadón a híres — „official komunique“. Estéről-estére hagyta abba a jisiv a munkát és a szórakozást, hogy a véres eseményekről szóló közleményeket figyelje. Eleinte meglepetést okoztak a hidegvérű „diplomáciai“ jelentések, amelyeket a kormány hivatalaiban fogalmaztak. Később azonban már nem is csodálkoztak a közlemények fölött.

Egyszóval: a varázslat megtört, de a jerusalaími leadó hallgatása népi szükségletté vált ép annyira, mint az ujságolvasás. Olyan hétköznapivá, hogy bizonyos körök tözsdjeleket is akarnak hallani a műsorban. Természetesen most is vannak jelentős és nagy ünnepi órák a jerusalaími rádióban, amikor pl. a palesztinai zenekar hangversenyeit közvetítik, vagy helyszíni riportot valamelyik zsidó közintézményből. Jerusalaím hangja a diaszpóra hallgatóinál azonban semmit sem veszített értékéből. Eleinte a galutban (pl. Lengyelországban, Litvániában, Lettországon, Romániában) a jerusalaími leadót csak egész erős készülékkel lehetett fogni és főképp csak télen. Az idők folyamán azonban a zsidó rádió-működők kézügyessége jártasságra tett szert úgy, hogy ma már Jeruzsálemet majdnem minden este hallani tudják.

Azóta a legbájosabb esetek fordulnak elő. Így pl. a lettországi hachsara telep értesített, hogy egy bizonyos időpontban a jerusalaími leadóban egy ereci dalt hallott, amelynek a szövegét nem tudták

A Tisri-akció alkalmával áldozzon

a Tóra előtti halottainak emlékére a Kék-tóhoz perselybe Galilea megváltására

a Keren Kayemeth Leisraelnek

pontosan megérteni. Kérik tehát, hogy a dalt még egyszer adják elő és egyáltalán ezután minél több ének szerepeljen a műsorban. Mert klasszikus zenét és sporttudósításokat más állomásról is hallanak eleget.

Más alkalommal egy zsidó anya valamelyik kis lengyel városkából azt írta, hogy fia „nebbich“ egy kibbucban van és már hetek óta nem kapott tőle levelet. És vajjon nem volna-e lehetséges, hogy a fiu meghatározott órában a rádió útján küldjön neki üzenetet...

Vagy pedig az a levél, amelyben Litvánia egyik héber gimnáziumnak 500 tanulója kéri a jerusalaími leadót, hogy ezután többször iktassanak a műsorba a chalucok életéről és dolgairól szóló előadásokat. És mindannyiból olyan sok melegség és olyan mély vágyakozás árad, hogy az ember valóban boldog, hogy ennek a kis leadónak bármily szerény formában is a munkatársa lehet. Valamennyi levélnek ez a vezérmotívuma: ha nem is adatott meg nekünk, hogy Erec Jiszráél földjét érintsék lábaink, legalább édes hangjait hallhassuk...

Igen fontos feladat volna tehát a leadót megerősíteni és műsorát az egész diaszpóra részére hozzáférhetővé tenni. Ez azonban még a jövő zenéje! Egyelőre arra kell szorítkozni, hogy a jerusalaími leadó műsorát a lehető leghatásosabban feljavitva minden igénynek megfelelően állítsuk össze. Ez sem olyan egyszerű. Mert hisz alig van még a világon olyan sokrétű hallgatóság, mint a jerusalaími rádió közönsége a maga alig áthidalható erkölcsi, kulturális és nevelési különbözőségében.

Mit lehet nyújtani, ami a nyugateurópai bevándorlót és a bukhari zsidót érdekelné? Melyik műsor tudná a perzsa és az amerikai zsidót kielégíteni? Ime egy példa: minden péntek este Jerusalaím a haftarát közvetíti. Ez a szép szokás örömmel kell, hogy eltöltse a szívet. És, hogy mindenki meg legyen elégedve, a haftarát felváltva egyszer európai, egyszer pedig keleti szokás szerint olvassák fel. És hétről-hétre ugyanazok a panaszok hangzanak el. Itt a jemeniták kiabálnak, hogy nem akarnak „moszkovita“ haftarát hallani és ott az európai zsidók panaszkodnak, hogy nincs szükségük arab hangzatokra. Mit tehet hát a rádió héber vezetője? Különös tekintettel arra a rövid időre, amely naponta rendelkezésére áll. És mégis ezalatt a két év alatt kikristályosodott valami, ami a követendő ut kezdetét jelentheti. És bizonyos, hogy a jerusalaími leadó meg fogja találni a maga saját irányát. Azt az utat, amely fel fogja jogosítani, hogy a „Kol Jerusala-

im“ (Jerusalaím hangja) nevet büszkén viselje.

A beinduláskor nagy tervek lebegtek a vezetőség szemei előtt. Annak ellenére, hogy a korlátozott politikai és műszaki nehézségekkel számolni kellett, a maximumát akarta kihozni annak, amit az élő Erec Jiszráél visszatükröződésének lehet minősíteni. A mikrofonnal a lehető legmélyebbre akarunk az országba behatolni, hogy hangját hallassuk és kivetítsük a világra. Akkor következtek be a zavargások és a mikrofon a stúdióban kellett, hogy maradjon. Aztán vártuk, hogy az élet normalizálódjék Erec Jiszráélben. De mivel ennek a varázsnak nem akart vége szakadni, mégis elhatároztuk, hogy a mikrofonnal előre nyomulunk. És így lett a Wizo jerusalaími óvárosi teljesítő intézményéből, a „Tipath Chalav“-ból leadott helyszíni közvetítés az itteni rádió legelevenebb műsorszám. Altalában a Jerusalaími leadó héber műsora és a Wizo szervezetei között a legkitünőbbek a kapcsolatok. Igen gyakran kérünk fel Wizo-munkatársakat, hogy a rádióban, a táplálkozás, háztartás és leánynevelés kérdéseiről előadásokat tartsanak.

Igy a jerusalaími leadó is hálás területet jelent a női együttműködés számára.

Uj év — új föld!

תָּרַבְּ עָוֶן

הַהַר הַזֶּה לְיִשְׂרָאֵל

Tisri-akció 5699

RIPPER FRIDA

Hosszantartó és hősiesen viselt szenvedések után szeptember 22-én költözött el az élők sorából Ripper Frida, a fogarasi Wizo-csoport megalapítója és négy éven át volt elnöke.

Amidőn pár évvel ezelőtt ez a bécsi asszimilációs környezetben felnőtt asszonyt a zsidó nemzeti gondolat előtte eddig ismeretlen területeire vezette rá a felismerés, szívvvel és lélekkel adta át magát új munkásságának, egész gondolkodásmódját, életformáját, sőt még magánéletét is a cionista gondolat és a cionista gyakorlati munka érdekébe állította be és ettől az álláspontjától egyetlen pillanatra sem tért el. Amidőn Fogarasra került, azonnal nekilátott a Wizo-csoport beszerzésének munkájához és fáradságos munka után házról-házra járva sikerült az első táborot összegyűjtenie és Fogarason az első Wizo-csoportot megalakítania, melynek természetesen a tagok évről-évre megismétlődő bizalmából mindvégig ő maradt az elnöke. De nemcsak elnöke volt a Wizo-csoportnak, hanem annak minden munkáját ugyiszólván egyedül végezte, vállalva nemcsak a fáradságot, de a gyakran ezzel járó kellemetlenségeket is. Fáradságtalan agilitása és ügybuzgalma következtében eleven Wizo-életet fejlesztett ki Fogarason és hosszú ideig ugyiszólván egyedüli letéteményese volt a cionista munkának, értékes támogatást nyújtva a helyi csoportnak és az Alapoknak, melyek bevételei éppen Ripper Frida munkája révén az azelőtti bevételek sokszorosára emelkedtek. Nem volt talán egész Erdélyben hívebb és odaadóbb munkatársa, pontosabb és lelkiismeretesebb végrehajtója a cionizmust szolgáló akcióknak, mint Ripper Frida, aki személyében érezte magát felelősnek mindenért, aminek a cionizmus érdekében történnie kell.

Két év óta tartó betegeskedése sem akadályozta meg munkájában, az utóbbi időben, amikor már az ágyát sem hagyhatta el, lakásán rendezte meg a Wizo-ékeket és a cionista megbeszéléseket, szinte az utolsó hetekig végezte a KKL-biztosai tisztséggel járó összes feladatait és nem volt talán egyetlen munkakör, amelyet visszautasított volna.

Ripper Frida halálával elsősorban az erdélyi Wizo-mozgalom veszítette el értékes, megbízható, lelkes munkatársát, de elvesztette egyben a fogarasi cionizmus is legjelentősebb tényezőjét, az ottani Wizo-csoport vezetőjét és irányítóját, a cionista Alapok pedig kötelességtudó munkásukat.

Ripper Frida emlékét a Wizo-Föderáció és vele együtt az erdélyi cionizmus szeretettel és megbecsüléssel fogja megőrizni.

Aradon lesz a Wizo-konferencia

FELHÍVÁS!

Ezuton közöljük csoportjainkkal, hogy november 1-én és 2-án Aradon tartjuk meg ezidei országos Wizo-konferenciánkat.

A konferenciára vonatkozó összes tudnivalókat körlevelek útján hozzuk csoportjaink tudomására.

Az elszállásolási bizottság címe Sternberg Hugoné Arad, Str. Tudor Vladimirescu 21. Kérünk minden lakásmegkeresést egy példányban fenti címre, másodpéldányban a központ részére eljuttatni,

hogy a központ mindenben informálva legyen.

Elvárjuk csoportjainktól, hogy a súlyos időkre való tekintettel minél nagyobb számban vegyenek részt a konferencián. Ugyancsak megegyezzen kihangsúlyozzuk, hogy október 15-ig legkésőbb minden csoport küldje be munka és pénztár beszámolóját 1937 június 1-től 1938 június 1-ig.

A központi vezetőség ezuttal is minden csoportnak kellemes ünnepeket és eredményes ujesztendőt kíván.

A tegnapi és a holnap

Írta: Nanny Margulies-Auerbach, (Tel-Aviv)

ORSZÁGOK

Az új alijah legégetőbb problémája az existencia-teremtés, mivel hogy az embernek az evés elsőrendű szüksége és minden más csak azután következhet. Legtöbb esetben azt látjuk, hogy a lelki nehézségek azok, amelyek az ország építésénél az emberekre döntő befolyással bírnak, tekintve, hogy olyan problémákról van szó, amelyekben emberek és körülményeik játszanak szerepet. Elővigyázatos tanácsokat kell adnunk főleg ott, ahol nemcsak egyesek, de egész családok életét teszi ez a kérdés nehezzé. Azért kell erről a problémáról a gazdasági nehézségek számbavételével — itt beszélünk. Számátalan újságikkben olvashatjuk az Ausztráliába, Délamerikába kivándoroltak figyelemzetését sorstársaikhoz, kiknek száma a zsidóüldözések ezen idejében ijesztően szaporodott. „Felejtse el, ami volt!“. Ezt hangoztatjuk állandóan a mi zsidó asszonyainknak, akik most jöttek az országba és, akik az Erecbe nem tudnak gyökeret eresztetni, mert állandóan összehasonlításokat tesznek a múlttal.

Szenvednek a klímától, szenvednek egy épülő országban adódó nehézségektől, szenvednek az új szokásoktól, a lakások esetleges hiányosságaitól, az étkezések ujszerűségétől, a beszerzési nehézségektől. Röviden mindezek a külső körülmények — még ha anyagilag nincs is hiány — erősen befolyásolják hangulatukat és könnyen veszítik el bátorságukat az új élet kezdetén.

A hozám tanácsért forduló asszonyoknak ismételt hangoztatom „felejtse el, ami volt!“, mert semmi sem nehezebb egy ember számára, mint összehasonlítani a könnyű múltat, a nehéz jelenet. Aki az életét újra akarja kezdeni, az rombolja le az emlékeit, egészen fel maga mö-

gött mindent és a jövőben csak arra számítson, amit egyedül teremt meg magának. Másfél évtizeddel ezelőtt ebben az országban, mely a legnagyobb zsidó nyomor idejében, a semmiből nőtt a legnagyobb lehetőségek hazájává — még jóformán alig volt valami abból, amit ma itt találhatunk. Azok, akik ezt annak idején óriási bátorsággal, kitartással és igénytelenséggel megszerezték — ezt nekünk teremtették. Örüljünk mindezeknek, mint egy ajándéknak és növeljük, fejlesszük az utánunk jövők részére. Sok minden hiányos még az országban, de még mindig sokkal többet nyújt nekünk a zsidóüldözések országainál. Ne gondoljunk a múlt-ra, törődjünk a jövővel és járuljunk hozzá munkánkkal az ország életének feljavításához. A mi földünk még bizonytalan, legyünk szerények, elégedjünk meg azzal, amink van és ne sajnáljuk azt, ami volt abban az időben, mielőtt kikergettek és üldöztek bennünket.

EMBEREK

„Nem értem itt az embereket“ — mondta nekem egy nő — „annyira különböznek tőlem, mintha nem is egy nép lennénk“ és az az érzésem, hogy sohasem fogjuk egymást megérteni. „Más a kulturájuk, más az anyanyelvük, mások a szokásaik, ledgennek érzem magam közöttük“ A tengerentúli országok vándorzsidói még sokáig csak idegennek érzik magukat, — mert senki sem törődik velük, senkit sem érdekel, hogyan tudnak alkalmazkodni az új viszonyokhoz. Hogy lélekben és a mindennapi élet külsőségeiben is még sokáig élnek magányosan. És egyszerre csak reáeszmélnék, hogy azok az emberek, akiket sokáig idegennek tartottak, a legnagyobb barátsággal és segítőkészséggel — állanak mellettük. Csak meg kell találni a hozzájuk vezető utat, le kell küzdeni a nehézségeit annak, hogy milyen különbözők a kulturák, származások stb. Meg kell keresni mindenkiben a jót és szépet még akkor is, ha ez nagyon mélyen van elrejtve. És ha ez sikerül egyszerre megváltozik minden, egyszerre mindenki jól érzi magát, az emberek barátságosak és kedvesek és mindenki otthon van az országban.

NYELVEK

Szoros összefüggésben áll a környezet nehézségeivel a szinte megoldhatatlannak látszó nyelvkérdés problémája. Ha az emberekkel nem tudjuk megérteni magunkat, nem tudunk beszélgetni, természetes, hogy idegenek maradunk. Egy házaspár, aki már három éve él az országban mondta nekem — „Azért jöttünk ide, hogy gyermekeinket megtarthassuk magunknak; de az ő folyékony, gazdag héberjüket nem tudjuk követni, ezáltal gyakran úgy érezzük, hogy ki vagyunk zárva az ő közösségükből“. Ha nem bírjuk a nyelvet, nem látogathatunk előadásokat, nem olvashatunk újságokat, nem tudunk egykönnyen beolvasni az ország életébe.

A választ ezekre az állandó kérdésekre, megadja maga a szükség. Ugy ahogy az ember Japánban japánul, Argentínában spanyolul, Magyarországon magyarul tanul, ha ott akar letelepedni és élni, éppen úgy kell Erec Jisráelben a hébert megtanulni még annak is, aki napi farszító

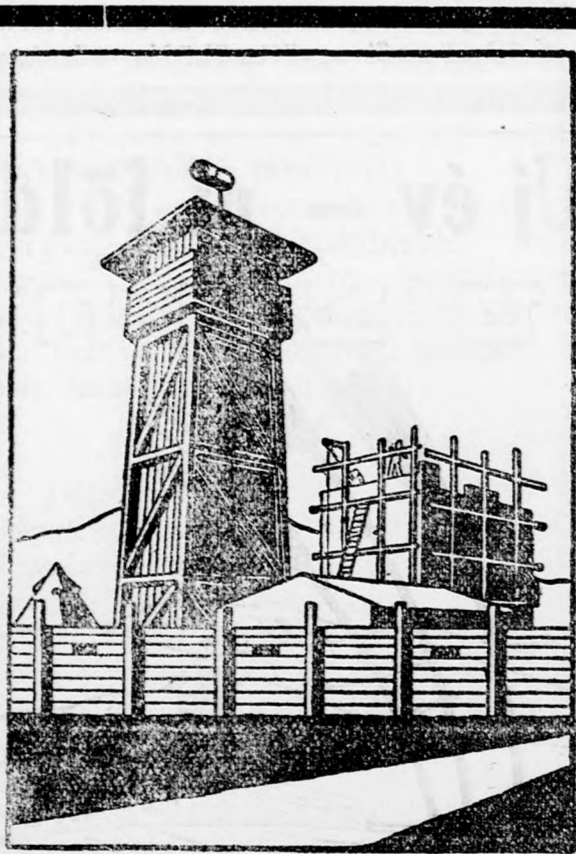
munkája után csak este juthat a nyelvtanuláshoz. Az irodalmi hébert nem mindenki képes elsajátítani, de nemzeti kötelessége minden öntudatos bevándoroltnak, népével és országával szemben, hogy a héber nyelvet a lehető leggyorsabban megtanulja. Hogyan bizonyíthatjuk ősi, bibliai földünkkel való igényünket, ahol rajtunk kívül él még egy nemzet — még hozzá többségben — saját nyelvével, ha mi nem támaszkodhatunk saját nyelvi egységünkre. Ennek a kötelességnek és nemzeti követelménynek kell elsősorban is eleget tenni, mert különben nem igen oldhatók meg az ilyen kérdések, amelyek az említett házaspár intézett hozzám.

GENERÁCIÓK

A jelen és jövő generációja közti kapcsolatot az asszonynak kell megteremteni, mert ezek nevelése az ő vállán nyugszik. Ő van hivatva áthidalni azt a szakadékot, amely a különböző nemzedékek között természetszerűleg fennáll. A férfi egész napi hajszolt munkával tölti idejét, erre nem is érte rá, viszont a héber nyelv elsajátításával gyorsabban halad, mert gyakran elfoglaltsága követeli ezt meg. A szülők és gyermekek közti kapcsolat itt egészen különlegesen nehéz probléma, mely a családi élet harmóniáját erősen veszélyezteti.

A gyermeknevelés mindig súlyos problémája elé állította a szülőket, de itt különösen, ahol olyan generációk szokásai ütköznek össze, amelyek teljesen különböző életkörülményekből kerültek ki. A szülők más országban, nyugodt légkörben nőttek fel, ellentétben a mai megtépzott fiatalokkal, amely lelkileg és testileg a legnagyobb megrázkódtatáson ment már keresztül és, amelynek egyedül kell a maga jövőjét megteremtenie. A fiatalság magatartása, célkitűzései nem mindig találják a szülőknél helyeslére, még kevésbé az új utak és életformák, amelyeket szokatlannak és nem kívánatosaknak tartanak gyermekeik számára. A szülők megszokott családi életformáját az új generáció keresztül törte és azok a fogalmak, amiket ők maguknak a zsidó életlél és kulturáról alkottak teljesen ellentétesek gyermekeivel. Egy kérdés, amit már sokszor intéztek hozzám: (és, ami azt bizonyítja, hogy milyen mélyen vág az életbe) „Nálunk a péntek este és a szombat meghittsége volt a szimbóluma a családi életnek, itt azonban a szombat a gyűlések és összejövetelek napja gyermekeink számára“. — Mit lehet erre válaszolni. Ezt mindenkinek önmagával kell elintézni. (Sok szülőnél segített már a dolgokra való egyszerű rávilágítás is.) A galutban a szombat adta meg a zsidó élet legkifejezőbb formáját, a péntek esti családi ünnep alatt lehetett a legjobban a gyermekekkel a zsidóság lényegét megérteni, a zsidó öntudatot beléjük nevelni, itt azonban benne élnek a zsidó országban, a zsidó népi életben. Ezt hallják egész nap az iskolában, ezt tanulják kint az életben és gyakori eset, hogy jobban tudja a gyermek a Talmudot, mint az apja. A szombat a legszebb napjuk, amikor végre szabadok, tanulástól és munkától mentesek, ez az ő nemzeti ünnepük, csak, hogy ép más formában ünneplik azt meg. Mikor szórakozzanak, mikor jönnek össze társaikkal, ha nem ezen az egyetlen szabad napon. Ezt meg kell minden szülőnek érteni és a megértés már félig megbocsátást is jelent. És minél megértőbbnek mutatkozik az édes anya, annál inkább fog sikerülni gyermekét megnyerni, hogy önként, saját akaratából, kapcsolódjon a családi életbe. Nehéz a két generáció közti összhangot a „szabad ifjuság“ korszakában megtartani. És éppen ez a legsúlyosabb feladata a zsidó anyának, akinek saját egyéni problémái mellé, még ez is hozzájárul. Ez azonban már a nevelés kérdései közé tartozik, amely kérdéseiről itt nem is beszélhetünk, tekintve annak kimeríthetetlen voltát.

Mivel hidalható át a tegnapi és a ma közötti ellentét? Ertős akarattal, nemzeti öntudattal, bátor üttörő munkával, okossággal és finom megértéssel az Erecben fejlődő új étellel szemben — fogja legyőzni a zsidó asszony mindezeket a nehézségeket.

Az elkövetkező évek nagy feladatai megkövetelik, hogy minden zsidó aktív részt vegyen a nemzeti kolonizáció munkájában

A HULE VIDEKEN ÉS FELSGALLILEABAN ÚJ TERÜLETEKET VÁLT MEG A

KEREN KAYEMETH

Válá

Az asszony tisztán, gúlének, ségének, ben eme, hanyagsá, jük már, des. A m, nie kell, bőrére. D, rizálja le, apolásán, természet, következt, sen és fi, ből előz, és Milku, lenek m, struktur, het friss

RA

Bucurest, adó, regg, tanácsok, hírek, hangvers, Hanglem, rádióhíra, 16.45: El, Hanglem, seny. 20, dalokat e, zongoran, 21.35: Te, 22: Hírel, rek külf, Közlemé, Jeruzsá, 7.30: A, nye. (Ko, tos idő, adása a, „Gyász, műsor k

Bucurest, adó, regg, tanácsok, hírek, hangvers, Hanglem, rádióhíra, 16.45: E, olvasás, Sándor, 21.20: S, Hanglem, till és f, Jeruzs, A héber, előadás, 8: Kam, Budap, zek. 10, kara. 10, Hírek. 19, rán. 19, előadás, dalmü. Hanglem

Bucur, adó, re, tanács, hírek, hangver, Hanglem, rádióhíra, 16.45: E, Szórak, 20.50: o, opera, Majd: nyelvek, Jeruz, gol ne, 7.45: P, előadás, doni fi, gol m, Buda, zek. 11, rek. 14, 18: H, Hírek, Hírek, 24.20:

Válások napirenden vannak

Az asszonyoknak csak elenyésző része van tisztában azzal, hogy a férfi elhidegülésének, közömbösségének, sőt hűtlenségének oka miben rejlik. Igen sok esetben ennek előidézője a férjes asszonyok hanyagsága, akik azt hiszik, hogy külsőjük már nem bír fontossággal. Ez tévedés. A modern asszonynak mindig ügyelnie kell viselkedésére, ruházatára és arcborára. De különösen az utóbbi karakterizálja lényét. Tudvalevően a bőr helyes ápolásánál a tej a legfőbb tényező. Ezen természetes eszköz elsődrendű gyógyhatása következtében a bőrt egészségesen, frissen és fiatalon tartja. Csak a tiszta tejből előállított Milkkuderm-Milchfettterme és Milkkuderm-Hautsahne készítmények felelnek meg teljes egészükben a bőr belső struktúrájának és ön is csak általuk nyerhet friss és egészséges arcot.

RÁDIÓ MŰSOR

Szerda, október 5.

Bucuresti. 7.30: Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13: Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizállásjelentés. 13.10: Déli hangverseny. Közben: Sporthírek. 13.40: Hanglemek. 14.15: Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30: Hanglemek. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 19: Időszaki anyagok. 19.15: Hanglemek. 19.45: Maudolin- és gitárverseny. 20.25: Ciritu Adorján bányai román dalokat énekel. 20.45: Felolvasás. 21: Novák zongoraművész. Brahms: F-moll szonáta. 21.35: Tarka lemezek. A színetben: Hírek. 22: Hírek. 22.45: Vendégül zene. Majd: Hírek külföldre németül és franciául. Utána: Közlemények.

Jeruzsálem. Délután 5: Pontos idő, hírek. 7.30: A zsidó rádió zenészeinek hangversenye. (Kolnira, két változatban). 7.45: Pontos idő, időjárás, hírek. 8: J. Grünbaum előadása a kibucokról. 8.20: Hangverseny. 8.30: „Gyászról vidámságra“ zene. 8.45: Az angol műsor keretében hangverseny.

Csütörtök, október 6.

Bucuresti. 7.30: Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13: Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizállásjelentés. 13.10: Déli hangverseny. Közben: Sporthírek. 13.40: Hanglemek. 14.15: Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30: Hanglemek. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 19.17: Táncclemek. 20: Felolvasás. 20.15: Balalajka. 20.45: Lupescu Sándor énekel. 21.05: Időszaki anyagok. — 21.20: Szórakoztató zene. 22: Hírek. 22.50: Hanglemek. Majd: Hírek külföldre németül és franciául. Utána: Közlemények.

Jeruzsálem. Délután 5: Pontos idő, hírek. A héber nyelv alapelvei. 7.30: Nyelviszeti előadás. 7.45: Pontos idő, időjárás, hírek. — 8: Kamarazene.

Budapest I. 7.45: Torna, utána hanglemek. 11: Hírek. 13.05: A rádió szalonzenekara. 13.30: Hírek. 14.30: Cigányzene. 15.35: Hírek. 19.15: László: Les funéraires. Zongorán. 19.25: Cigányzene. 20.30: Az Operaház előadásának közvetítése: „Hunyadi László“ dalm. 21.30: Hírek. 22.50: Hírek. 24.10: Hanglemek.

Péntek, október 7.

Bucuresti. 7.30: Ritmikus torna, rádióhíradó, reggeli hangverseny, háztartási, orvosi tanácsok. 13: Időjelzés, időjárás, kulturális hírek, sport, vizállásjelentés. 13.10: Déli hangverseny. Közben: Sporthírek. 13.40: Hanglemek. 14.15: Hírek, időjárásjelentés, rádióhíradó. 14.30: Hanglemek. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 19: Időszaki anyagok. 19.17: Szórakoztató zene. 20.20: Ifjúsági énekkar. 20.50: Felolvasás. 21.10: Puccini: Bohémélet, opera lemezek. A színetben: Hírek. Majd: Hírek külföldre német és francia nyelveken. Utána: Közlemények.

Jeruzsálem. 5: Pontos idő, hírek. Az angol nyelv alapelvei. 7.30: Tónach olvasás. 7.45: Pontos idő, időjárás, hírek. 8: Dofkinchi előadása a zsidó irodalomról. 8.15: A londoni filmharmonikusok előadása. 9.30: Az angol műsor keretében könnyű zene.

Budapest I. 7.45: Torna, utána hanglemek. 11: Hírek. 13.05: Cigányzene. 13.30: Hírek. 14.30: Rendőrzene. 15.35: Hírek. — 18: Hanglemek. 19: Zongoraszonok. 20: Hírek. 20.10: A rádió szalonzenekara. 22: Hírek. 23.05: Katonazene. 24.10: Hírek. 24.20: Szalonötös.

Gyomor- és
Bébetegségek ellen

Gastro-D

Kapható minden
gyógyszertárban és
drogériában

KÖZGAZDASÁG

Szeptemberben tovább drágult a megélhetés

A hivatalos statisztikák szerint szeptember hónapban átlagban két ezrelékes drágulás mutatkozott, ami az aratást követő hónapokban szokatlan és amit a világpolitikai eseményekkel magyaráznak. Az Argus indexe — 1916. augusztusához viszonyítva, — szeptember végén 39.71 volt, az augusztus végi

39.64-el szemben, ami közel két ezrelékes drágulásnak felel meg. Az Argus indexstatisztikája szerint szeptemberben az élelmiszerek és ruházati cikkek ára nem változott, ellenben emelkedett az egyéb közszükségleti cikkek ára.

A román-svájci külkereskedelmi egyezmény módosítására október 12-én kezdődnek a tárgyalások

A svájci kormány néhány héttel ezelőtt rendeltetleg módosította az importkvótákat, ami a most megújításra kerülő román-svájci külkereskedelmi egyezményben több módosítást tesz szükségessé. Az új egyezmény megkötésére irányuló tárgyalásokat október 12-én kezdik meg Bucarestben. Bucaresti szakkörökben valószínűleg tartják, hogy a kiling szerepe a jövőben a minimálisra fog csökkenteni a román-svájci fizetési forgalomban. A svájciakkal tárgyaló román delegáció vezetője D. Jordan, a nemzetgazdasági minisztérium államtitkára lesz.

A Banca Victoria S. A. Arad legutóbbi rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy az intézet székhelyét Aradról Temesvárra helyezi át, az egykori Banca Timisiana palotájába.

A Román Nemzeti Bank hivatalos devizaárfolyamai:

Dollár	140.—	142.07
font	674.82	685.17
palesztinai font	676.20	686.55
svájci frank	31.83	32.36
francia frank	3.59	3.80
holland forint	76.18	77.28
olasz lira	—	7.172
marca	38.—	39.—
pengő	26.50	27.—
cehkorona (hivatalos)	4.70	4.30
cehkorona (negociál)	4.20	4.30

A gabonaexportból szabadforgalomba hozható devizakvóták árfolyamában hullámzások mutatkoznak. A bucaresti magánforgalomban a következő árfolyamok alakultak ki:

Angol font 30%-os sz.-kvóta	1.112.66	1.179.25
font, 40%-os kilingkvóta	975.25	990.—
font, 20%-os kilingkvóta	1.056.66	1.109.—
dollár 30%-os szabakvóta	244	245
francia frank 30%-os szabakvóta	6.50	6.65

APRÓHIRDETÉSEK

Szavanként 2 lej, legkisebb apróhirdetés 20 lej. Allástkeresők, üdülőhelyek és fürdők iránti hirdetések szavanként 1 lej. Apróhirdetéseket csakis előfizetés mellett közölünk. Jelzés levelekre, megkeresésekre csak portózott leveleket továbbítunk.

— Stern Rózi okl. hegedűművész és tanárnő (mesterdiploma budapesti Hubay-mesteriskolából) hegedűtanfolyamát megkezdte. Akadémiai vizsgákra előkészít. Értekezés d. e. 9—11 és 1—2 óra között Bucaresti, Pensiuine Mussolini, Str. Mussolini 55. (Piata Romana). Telefon 2-63-54.

Etnikailag román, könyveiben és pénztárkezelésben jártas román, német, magyar nyelvtudással rendelkező komoly tisztviselő állást keres. „Komoly cluji munkaerő“ jellegre a kiadóban.

Szép hosszú mormota bunda eladó. Alkalmi vétel. Megtekinthető Izrael szűcsnél, Calea Victoriei 4.

Elveszett egy számozott orvosi jelvény. Miután az mások számára semmi jelentőséggel nem bír, kérem a megtalálót, adja le az Uj Kelet kiadójába.

JÁHRZETABLA alumíniumból tetszetős, kisalak, egyszemélyes 150 lej, kétszemélyes 260 lej. Megrendelésnél zsidó dátum közlendő. Boros papírkészítés, Cluj.

Román-magyar-német perfect kereskedelmi levelező és gyorsíró, kereskedelmi, vagy iparvállalatnál óralevelezést vállal. Cím a kiadóban.

Ambiciózus, 21 éves érettségizett zsidó fiatalember, bármilyen foglalkozást keres, ami szerény megélhetést biztosít. Jellege: „Megbízható.“

Kiadó november 1-re a Piata Mihai Viteazul 30 sz. alatt sarok irodahelyiség. Értekezni Calea Traian 10. Háztulajdonosnál.

Timisoarához közel levő városban társat keresek 100—150 ezer lej tőkével cipő- és áruváltóüzletembe textiláru kibővítésére. Komoly fiatalember benőtése is lehetséges. „Huzsonöt éves üzlet“ jellegre a kiadóba.

Összkomfortos modern 3 szobás lakás melldélhelyiségekkel nov. 1-re kiadó. Értekezni Str. Cotita 7. I.

Gyermektelen, nős, katonai kötelezettségének eleget tett és jesivát végzett fiatal tanító erdélyi kis városban gyermekek tanítását — gemore, tajszesz, chimis, rasi — vállalná, valamint a modern héber nyelvet. Szíves ajánlatokat „Szorgalmas tanító“ jellegre a kiadóba kér.

Háromszobás lakást keresek központban, diákterem részére. „Azonnal“ jellegre a kiadóba.

Zeneakadémiát végző leánynak kifogástalan uri családnál keresek teljes ellátást zongora- és fúvósokbanszolgálatra. Dr. Havas ügyvéd, Alesd. Ajánlatokat 8-ig dr. Kepes Imre ügyvéd urhoz Cluj, Str. Iuliu Maniu 23 sz. kérek.

Diplomás gyógyszerész azonnal állandó elhelyezkedést nyer. Farmacia Doiban, Jibou.

Elfogadok központi komfortos lakásomban egyetemi hallgatót, iskolás lányt, esetleg tisztviselőt. Cím a kiadóban.

Egyetemi végzettségű, havi 15.000 lei jövedelmű biztos állású 30 éves főtisztviselő keresi házasság céljából jó családból való, csinos fiatal lány ismeretségét. Leveleket „Regátban lakom“ jellegre a kiadóba kér.

Budapest fokozottan érdeklődik a román fa iránt

Az Anschluss óta Ausztria majdnem teljesen beszüntette magyarországi faszállításait és az elmaradt osztrák szállításokat Jugoszláviából, de főleg Romániából fedezték a magyarországi faimportörök. A csehszlovák események miatt a csehek is elmaradtak szállításaikkal a magyar piacra. Ugyanakkor viszont a magyar hadügyi kincstár részéről is rendkívüli és nagy tételű rendelések történtek. Részben az elmaradt cseh szállítmányok, részben a fokozódó kereslet fedezésére a magyar faimportörök romániai üzletfeleiket keresték fel, egyes fajtákban és minőségekben az eddigiekénél magasabb árakat felajánlva.

A Magyar Államvasutak az 1939. évi talpa és pályafenntartási faanyagok szállítására most írta ki az árlejtést, illetve versenytárgyalást.

Dr. Szinetárné Mme Illa kozmetikai kezeléseit megkezdte

Szörtelenítés, szemölcs és szeplőeltávolítás. Amerikai pakkolás. Tanítványok képzése.

Cluj, P. M. Viteazul 59. Telefon 33-36.

Csökkentek a fuvarbiztosítási tarifák. A vezető román biztosító intézetek külföldi üzletfeleiktől, valamint a londoni és amsterdami biztosítási társaságoktól tegnap jelentést kaptak, amely szerint a tengeri fuvarok biztosításainak eddigi 10 százalékos háborús rizikópótdíját 0.25 százalékra, vagyis az eddigi negyvenedrésszre szállították le október 3-tól kezdődően. A hír hatása alatt számos intézet a dunai szállítmányok biztosításának háborús pótdíját teljesen megszüntette.

Felemlik az aviatikai illetékeket. A légügyi minisztérium törvénytervezetet készített az aviatikai (bélveg) illetékekről szóló törvény módosítására, amelyben a jelenleg érvényben levő aviatikai bélyegilletékeket jelentősen emelni akarják. A törvény módosítás révén az aviatikai alap pénzúra az alap jövedelmének több mint félmilliórd lejes gyanapítását reméli. A törvénytervezetet a pénzügyminiszter már jóváhagyta és most küldték át a legfőbb törvényelőkészítő tanácshoz.

Október 15-én tárgyalja a bucaresti tábla az ipari szeszgyárak kvótái ellen beadott fellebbezéseket. A szeszindikátus által a folyó kampányra megállapított kvótákat a szeszgyárak 95 százaléka elfogadta, míg néhány gyár fellebbezést adott be a kvótamegállapítás ellen. A fellebbezések tárgyalását október 1-re tűzték ki, azonban az elnök az érdemleges tárgyalást október 15-re halasztotta.

Az Astra vagongyár 21½ millió lejes újabb hitelt kapott az Ipari Hitelintézetől. Az Ipari Hitelintézet vezetősége 21,500,000 lejes újabb lombardhitelt adott az Astra vagongyárnak. A kölcsön fedezetéül az Astra kincstárjegyeket adott, amelyeket az utóbbi hetekben kapott a pénzügyminisztériumtól, állami szállításiért.

A Schiel Testvérek Rt. Brasov október 17-én rendkívüli közgyűlést tart, amelyen a részvénytőkét felemlik.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Sch. G., Tasnad. Csak az illetékes Cercul adhat pontos felvilágosítást.

„Carei előfizető“. Ha az államsorsjátékrol van szó, természetesen a húzás napján hozták nyilvánosságra a nyerő számokat.

G. S., Simleu Silvaniei. Az előző rendelkezések irányadóak. Csak azok vannak mentesítve a revizió alól, akiket a bucaresti Comitetul Consultativ al Armatei mentett fel. Az időpontot illetőleg sziveskedjék haladéknélkül az illetékes Cerculhoz fordulni. Csak itt adhatnak pontos felvilágosítást.

UJ KELET Legújabb hírek

(Első oldali cikkünk folytatása)

háború esetén sem maradhattak volna fenn. A békeszerződéseket három módon lehet megváltoztatni: megegyezéssel, erőszakkal, vagy az erőszak használatával való fenyegetéssel.

Spanyol fegyverszüneti tárgyalások

Egy párizsi távirat szerint különben Spanyolországban is közeli békére lehet várni. Egyik hírgyűjtőnk jelenti, hogy a benemavatók bizottság elnöke a müncheni tanácskozás résztvevőinek kezdeményezéséből rövidesen Spanyolországba utazik, hogy a küzdő felek közt fegyverszünetet közvetítsen. A fegyverszünet létrejötte után, ugyanez a hírgyűjtőnk jelenti, hogy a végleges béke közvetítésére De Valera ir és Salazar portugál miniszterelnököt fogják felkérni.

Az angol sajtó Csehszlovákia megsegítéséért

London, október 4. A ma reggeli angol lapok az alsóház tegnapi ülésével foglalkoznak és különböző álláspontokra helyezkednek. Az egész sajtó megegyezik azonban annak hangoztatásában, hogy a kormánynak a Csehszlovákiának nyújtandó kölcsönt illető javaslata elfogadást nyerjen. Ez a határozat a Csehszlovákia iránti rokonszenv megnyilatkozása lenne. A Times azon a véleményen van, hogy a müncheni egyezmény feletti vita a lehető legszigorúbb volt és felélt minden felhozható kritikát. A kormánynak még sem kell tartania a parlamenttől, sem az ország közvéleményétől. Háború se nem segíthette, se nem menthette volna meg Csehszlovákiát. A Daily Telegraph rámutat arra, hogy a lefolyt vita olyan dolgokat bizonyított be, amiket sajnálni lehet, de egy dolog meglepést kelthet: mert nyilvánvaló lett az, hogy az összes népek, egy demokratikus, mint a parancsuralmi államok lakossága a békét akarja s ösztönösen legyőzhetetlen ellenszenvvel viseltetik a háború iránt. A müncheni egyezmény szünetet biztosított számunkra a nemzet erőfeszítési érdekében. Kötelességünk el nem hanyagolni ezt az esélyt.

A News Chronicle viszont Duff Coopernek ad igazat és kiemeli, milyen gyenge alapon áll az a béke, amely mind több fegyverkezést tesz szükségessé.

A francia sajtó erőteljes fegyverkezést követel

Párizs, október 4. (Rador). A Le Figaro megállapítja, hogy Németország most már csaknem 80 millió lakos felett rendelkezik, ami kétszerese Franciaországnak. Már régebben az első ipari hatalom volt a kontinensen. Németország gyakorlatilag urai az egész közép-európai közlekedésnek. Senki sem vonja kétségbe, hogy Németország szervezkedni akar és be akarja szervezni Közép-Európa jéréjét, hogy ebből erőt merítsen és hasznot húzzon. Rövidebb, vagy hosszabb időn belül felteszi számunkra a vele közvetlen egyezségünknek kérdését.

A Petit Parisien megállapítja: Ha a jövőben Franciaország és Németország között normális csendrendszer fog uralkodni, sőt a bizalom légköre kerekedik felül, akkor ez azon a napon fog megtörténni, amikor a francia repülőgépek száma és minősége tiszteletre keltő félelmet fognak ébreszteni harcias szomszédunkban. Minden oly fegyverkezést korlátozó megegyezés, amely nagyobb hatalmat biztosítana Németországnak, mint nekünk, lemondás lenne. Csak egy küldetésünk van: építeni, építeni!

A szovjet semmilyen hivatalos értesítést sem kapott

Moszkva, október 3. (Rador). A szovjet távirati iroda jelenti: A Tass ügynökség felhatalmazást kapott annak közlésére, hogy

Bonnet és Suritz, illetve Halifax és Malsky legutóbbi megbeszélésein a szovjet nagykövetek csak értesítéseket kaptak, amelyek tartalma nem haladta meg a sajtóértesítések keretét. Semmilyen értekezlet, még kevésbé megegyezés nem volt a szovjetkormány, másrészt pedig a francia és angol kormányok között a csehszlovák köztársaság jövőt illető kérdésekben vagy a támadó-

nak tett engedelményekre vonatkozóan. Sem Franciaország, sem Anglia nem kérték ki a szovjetek véleményét és nem tettek mást, mint a befejezett tényeket közölték a szovjetkormányai. Amint azt a Tass ügynökség október 2-i közleménye is mondja, az orosz kormánynak nem volt és nincs jelentése a müncheni értekezletről és annak határozatairól.

Chamberlain, Daladier és Mussolini tárgyalni fognak a zsidókérdésről

A Földközi tenger problémái sorában a Palesztina-kérdés is szóba kerül a három kormányfő legközelebbi találkozásán

PARIZS, október 4. Beavatott diplomáciai körökből származó értesülés szerint Chamberlain, Daladier és Mussolini a közeljövőben ismét találkozni fognak. A találkozást a Földközi tengeren, egy hajó fedélzetén fog megtörténni. A tárgyalások napirendjén elsősorban a Földközi tenger problémái és ezzel kapcsolatban az angol-olasz és francia-olasz kérdések között szerepel a zsidókérdés is. Angol és francia körök remélik, hogy Mussolini közreműködésével sikerülni fog a zsidó problémát is bekapcsolni az általános békemű és nemzetközi rendeződések folyamatába.

A párizsi és londoni cionista diplomácia állandó kapcsolatát tart fenn az illetékes kormánykörökkel és bizonyára fontos szerepe lesz azoknak a javaslatoknak a kidolgozásában, amelyek a háromhatalmi értekezleten kerülnek megtárgyalásra.

A Földközi tenger kérdéseinek rendezésénél minden bizonnyal Palesztina ügye is napirendre kerül és elsősorban ebben a vonatkozásban várható fontos lépés a Chamberlain-Daladier-Mussolini találkozó. A Palesztina-kérdés ugyanis jelentős szerepet játszik Mussolini politikájában és szerves része Anglia és Franciaország közös közelkeleti politikájának is. Ennek a kérdésnek az általános zsidókérdéssel összefüggő letárgyalása és rendezése kedvező megoldást ígér a cionizmusnak, amivel is inkább, mivel ez a megoldás beleesik Anglia és Franciaország új közelkeleti politikájának a vonalába.

Csütörtöktől a ROYAL slágermozgóban világvárosi premier!
SONJA HENNIE a jég utólréhetetlen primadonnájának elragadó filmje:
A jég tündére
 Partnere: Don Ameche. Pazar kiállítás! Sonja Hennie 80 tagu baletársulatának bemutatkozása! Fülbemászó slágerek! Számozott helyek. Telefon 37-05.
 Ma, szerdán utoljára: „A OSATA” CHARLES BOYER-vel.

Lemondott a cseh kormány?

A szlovákok ultimátumszerűen önkormányzatot követelnek. Franciaellenes hangulat Csehországban

Prága, október 4. A News Chronicle állítólag megbízható hírforrásra való hivatkozással közli, hogy a cseh kormány még szombaton lemondott, ezt azonban titokban tartják mindaddig, amíg az új kormány megalakítható lesz. A lap tudni véli, hogy az új cseh kormány kifejezetten német-barát politikát fog követni és politikailag és gazdaságilag a Berlin-Róma tengelyre fog támaszkodni.

A francia baloldali sajtó értesítése szerint a cseh nép körében erős idegenkedés nyilatkozik meg a franciákkal szemben, akik-

ben eddig határtalanul megbiztak. A cseh légionáriusok állítólag elhatározták, hogy visszatérnek a háború alatt kapott francia kitüntéseiket és azokat nem viselik többé.

Német hírforrás szerint Csermák miniszter, aki a Sirovy-kormányban a szlovák néppártot képviseli, ultimátumszerű felhívást intézett a kormányhoz, hogy szervezzék át a szlovákok önkormányzatát és szlovákokat állítsanak a vezető pozíciókra, ellenkező esetben kénytelen volna lemondani. Varsói jelentés szerint ez az ultimátum kedden délután 12 órakor le is járt.

I-ső osztályú
 1939-es új modellek, beszercei, nagybári és IRIS kályhák, kandallókat raktáron tart. — Vezérképviselőt:
Graef kályhás
 Cluj-Kolozsvár,
 Piața Unirii No. 8. Udvarban
 Tekintse meg a legmodernebbül berendezett minta-raktárunkat. Atrakást, javítást és fayenc falburkolást garancia mellett eszközölünk.

Olaszország sürgeti a csehszlovákiai magyar-kérdés megoldását

Budapest, október 4. Az Informazione Diplomatica, az olasz külügyi félhivatalos mai számában a magyar kívánságok sürgős elintézését kívánja a cseh kormánytól. A Times római levelezője szerint a müncheni tárgyalásokon a magyar és lengyel kívánságok nem szerepeltek volna, azonban Mussolini vetette fel ezeket a kívánságokat. Róma, Berlin és Budapest között a napokban üzenetváltás zajlott le a cseh-magyar kérdéssel kapcsolatban.

A katonai előkészítő parancsnokság felhívása!

November 1-én veszi kezdetét az 1920-ban született ifjak tanéve

A kolozsvári katonai előkészítő parancsnokság 44171-938 sz. rendelete alapján az alábbiak közlésére kérte fel lapunkat:

Mindazon ifjak, akik 1920-ban születtek és jelenleg Kolozsvár város területén tartózkodnak, kötelesek november 1-től kezdődőleg a katonai előkészítő gyakorlatokra járni. Ezzel kapcsolatban az 1920-ban született, illetve az 1942-es kontinens ifjai kötelesek:

1. A Kolozsvár területén tartózkodó ifjak október 3-tól egészen 8-ig beiratást végezt meg kell jelenjenek a katonai előkészítő parancsnokságnál (város háza mögött).

a) A középiskolások az iskoláikban iratkozhatnak be.

2. Orvosi vizsgálat: Fenti ifjak orvosi vizsgálata kerültenként történik meg éspedig az alábbi beosztásban:

Október 10-én az	I. kerület ifjai.
" 11-én "	II. " "
" 12-én "	III. " "
" 13-án "	IV. " "
" 14-én "	V. " "
" 15-én "	VII. " "

Az ifjak orvosi vizsgálata a katonai előkészítő parancsnokság helységében történik Str. Kogălniceanu 4. sz. alatt (város háza mögött), délelőtt 8-tól 12-ig, illetve délután 3-tól 6-ig a fent jelzett beosztás szerint.

a) A középiskolások október 6-án, míg a diákok október 17-én lesznek megvizsgálva az előkészítő parancsnokság helységében a fenti órák szerint.

3. Orvosi felülvizsgálat. Azon ifjak, akik fejletlenség, vagy más betegség miatt felmentésre, vagy halasztásra lesznek javasolva, kötelesek az orvosi felülvizsgálatra október 20-án megjelenni.

a) Ez alkalommal felül lesznek vizsgálva mindazon ifjak, akik az 1940 és 1941-es kontingenshez tartoznak és felmentést kaptak.

b) Az összes orvosi vizsgálatok és felülvizsgálatok a katonai előkészítő parancsnokság helységében, Kogălniceanu 4. lez megtartva délelőtt 8-tól 12-ig és délután 3-tól 6-ig.

c) Ugy a szülők, mint a munkaadók tartoznak utána nézni, hogy a felügyeletük alatt álló ifjak jelentkezzenek egy a beiratáson, mint az orvosi vizsgálaton, illetve felülvizsgálaton.

Mindazon ifjak, akik fentieknek nem tesznek eleget a katonai előkészítő parancsnokság törvénye alapján szigorúan meg lesznek büntetve.

A rendeletet a katonai előkészítő parancsnokság VI. cluj-i körzete nevében D. Georgescu ezredes írta alá.

ORADEA
 kereskedelmi és iparcikkek képviselőtét garanciával vállaljuk, tételárakat és le-rakatot bizományba, vagy készpénzért átveszünk. Beszervezett helyi ügynökeinkkel az elhelyezést és terjesztést magán-soknál is teljesítjük. Bankgarancia, referenciák. „Economia” kereskedelmi iroda.
 Dr. Kein Oradea, Str. Cosbuc 4.

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó R. 1 nyomása Cluj, Strada Baron L. Pop 12. Telefonszám: 18-50.

Es a

Béke va
 megnyugt
 mára, aki
 Ez a béke
 országok k
 iyek a má
 nagyjában
 galontól
 hozzákezd
 angol em
 godtan sz
 a gyárba,
 ezonyi k
 lanul, töb
 szudatané
 20.000 nég
 tul is akt
 Ebben a
 hárommil
 világnézet
 ember a v
 ezer emb
 leten lak
 négyhatal
 Auszig, C
 később c
 városokká
 szóródnak
 az elsárg
 tük munk
 azt vinét
 Münche
 egyossége
 nom meg
 igazságot
 De miért
 arra, hog
 dónak, p
 sanyarga
 kívül élő
 a szudéta
 ról, mert
 hajította
 Bár az
 szó a zs
 tudunk
 megváltó
 tiv bizto
 sen, hog
 intézmén
 zési mód
 rendszer
 csaknem
 újra éle
 Eppen
 titkosság
 rült-a c
 zsidókérd
 amely s
 natkoz
 zárva,
 utolsó k
 nint eg
 det azzá
 kell pus
 szónoklá
 ne vesz
 sük jól
 mily
 Münche
 hivatalo
 amely
 angol-ol
 rülni a
 Hinni
 mert ug
 maknak
 Egyik
 Anglián
 jóvöltál
 zsidói b
 vánsor
 Anglián
 pa, ga
 dó töm
 rendre
 végső f
 ger kör
 szövets
 dekház
 hozza
 egyedül
 dig erő
 sul, ak